

REFLEKSIONER

DEN FRIE LÆRERSKOLE **2017**

Disruption-et drømmeord?

Skabelsens syv dage og den *antropocæne tidsalder*

Om *togetherness* as motivation

Målstyring og modstand

Læreruddannelsen til de frie skoler

Refleksioner

Den frie Lærerskole 2017

Refleksioner udgives af Den frie Lærerskole og elevforeningen. Målgruppen er Tillidsmandskredsen ved Den frie Lærerskole, medlemmer af elevforeningen, nuværende lærerstuderende og medarbejdere, PD-studerende og kursister i eftervidereuddannelsen, alle frie skoler i Danmark, samarbejdspartnere. Øvrige interesserede kan få Refleksioner 2017 tilsendt ved henvendelse til nedenstående adresse.

Redaktion

Laust Riis-Søndergaard

DFLINFO 2017-2018

Tina Kornerup Kok
Gitte Mørkenborg Olsen

Foto

Forsiden: "Fugle på træ" og side 4: "Skyer i drift". LR-S. 2017. Øvrige billeder og tegninger. Se under temaerne.

Grafisk design og produktion STEP

Oplag

3.000

Adresse

Den frie Lærerskole
Svendborgvej 15
5762 Vester Skerninge.
Tlf: 62 24 10 66
E-mail: dfl@dfl-ollerup.dk
www.dfl-ollerup.dk

FORORD

Disruption - et drømmeord? ... 3

TEMA 1

Gud så, at det var godt ... 4

Lys og mørke, frygt og håb ... 5

Ånden i os alle ... 6

Velkommen til Paradis! ... 7

Et møde på månen ... 8

Fugle og havdyr - længsler og drømme ... 9

At høre, at se, at røre ... 10

Hviledagen - et modbillede til stress? ... 11

TEMA 2

Om Togetherness ... 12

TEMA 3

Skole og læreruddannelse ... 16

Målstyring og modstand ... 17

En revitalisering af den dannelseseoretiske didaktik ... 20

Den frie Lærerskole - læreruddannelsen til de frie skoler ... 23

OVERBLIK

Ansatte på Den frie Lærerskole ... 30 pr. 1. april 2017

DFL INFO 2017-2018 (Vend magasinet)

Læreruddannelsen til de frie skoler ... 2

Efter- og videreuddannelse til de frie skoler ... 8

Disruption – et drømmeord?

Om modet til at vække den utopiske tænkning til live

AF LAUST RIIS- SØNDERGAARD

Den 1. maj præsenterede regeringen et nyt råd, som man havde døbt Disruptionsrådet – Partnerskab for Danmarks fremtid. Ordet disruption skaber ikke just sanselige billeder på nethinden. Direkte oversat fra engelsk betyder disruption forstyrrelse eller afbrydelse, og det kendes især fra virksomheder i forandring. Når nye teknologier og produkter med rasende fart sætter sig igennem, undergraver eller nedbryder de et eksisterende tankesæt med dets indbyggede praksisforståelse. Nogle virksomheder bukker under og andre formår med rettidig omhu at tilpasse sig nye tider. Der er gode eksempler på omstillinger, der skaber nyt liv for virksomheden og medarbejderne. Der er desværre også eksempler på det modsatte med social nedtur og forarmelse.

“Lade disruptionsrådet være et drømmested, der udvider tænkningen med utopiske dimensioner”.

Partnerskabet vil bestå af én formand, og det er statsministeren. Derudover er der relevante ministre, 32 faste medlemmer, der omfatter virksomheder, arbejdsmarkedets parter, eksperter samt en repræsentant for de unge. Der er udarbejdet et kommissorium, hvor man kan læse om intentionerne i rådets arbejde, hvilket forventes afsluttet senest ved udgangen af 2018.

I følge kommissoriet skal rådet drøfte og analysere fremtidens arbejdsmarked. Samlet set skal partnerskabets arbejde understøtte, at alle danskere er godt klædt på til fremtidens arbejdsmarked. Både de ufaglærte og dem med en kort eller lang uddannelse. Partnerskabets hovedfokus vil være den private sektor, men globalisering og teknologisk udvikling kan næppe isoleres til kun at omfatte virksomheder. Derfor omhandler nogle af temaerne også uddannelsesinstitutionerne og et fokus på det eksisterende uddannelsessystem.

F.eks. er et tema: „De institutionelle rammer, som skal være tilstrækkelige fleksible og smidige til at kunne anvendes til en hurtig og omskiftelig verden“. Et andet tema er: „Det eksisterende uddannelsessystem, hvor behovet for at understøtte og styrke danskernes kompetenceudvikling må forventes at blive større, samtidig med at behovene kan ændre sig“.

Næsten samtidig med præsentationen af Disruptionsrådet – og det er nok ingen tilfældighed, så en rapport lavet af Aarhus Universitet og konsulentfirmaet McKinsey dagens lys. Nyheden i denne rapport var, at computerstyrede robotter kan overtage 40 % af danskernes arbejdstid. Robotterne kan noget mere fortælles det. Robotterne husker bedre, regner bedre, har ingen følelse og jalousi, bliver ikke sure på sine konkurrenter, kender ikke til mindreværd og magtfuldkommenhed, osv. Det er ikke kun et spørgsmål om, hvad robotterne kan i fremtidens virksomheder. Der vil ifølge rapporten også være store områder i service- og uddannelsessektoren, hvor robotterne med kunstig intelligens kan udføre arbejdet med langt større effektivitet og snilde.

Og her kommer vi til et af sagens store spørgsmål. Hvad skal vi i grunden uddannes og dannes til i fremtidens skole? Hvilket grundsyn på skole og undervisning skal vi møde den nye verden med, når automatiseringen efterhånden sætter sig igennem i alle professionerne, og arbejdet forsvinder som dug for solen? Når nu lønarbejdet tilsyneladende er ved at være en parentes i historien, er det på høje tid, at der mobiliseres et politisk mod, der kan skabe positive modbilleder til lønarbejdet, som det vigtigste omdrejningspunkt for et lykkeligt liv. Lade disruptionsrådet være et drømmested, der udvider tænkningen med utopiske dimensioner om et mulighedsfyldt liv med mening, visdom og indsigt for levende mennesker.

Refleksioner 2017 byder på udvidede tænke måder, der udfordrer den gængse nyttemoral, som det moderne “selfimenneske” ekselerer i. I første del af magasinet er der tre temaer med tilhørende artikler. Skribenterne reflekterer og udfordrer samtidens eksistentielle, kulturelle og uddannelsespolitiske tankesæt. I anden del af magasinet præsenteres Den frie Lærerskole – Læreruddannelsen til de frie skoler samt BORGEN som det sted, hvor der tilbydes Efter- og videreuddannelse til de frie skoler.

God læselyst – med eller uden forstyrrelser og afbrydelser!

Dimittender årgang 2016

Tema 1

Skabelsens syv dage og den antropocæne tidsalder

Temaet er tilrettelagt af Marianne Rasmussen, religionslærer, Den frie Lærerskole i samarbejde med lærerstuderende fra religionsholdene på 2. og 4. årgang.

Gud så, at det var godt

AF MARIANNE RASMUSSEN, RELIGIONSLÆRER, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Dét omkvæd kender vi fra den første af de bibelske skabelsesberetninger; Gud skaber himlen og jorden, frugttræerne og fuglene, de vilde dyr og menneskene; og han ser, at det er godt.

Det kan man godt have brug for at minde hinanden om i ny og næ.

Vi er gode til at minde hinanden om alt det, der ikke er så godt, alt det, der ikke fungerer. Men vi bør også minde hinanden om alt det, der fungerer, alt det, der er godt, alt det, der bringer håb.

Antropocæn er betegnelsen for en ny geologisk tidsalder, defineret af menneskets massive indvirkning på kloden.

Den opfordring har jeg været med til at bære fra en samtale på Den frie Lærerskoles lærerværelse ind i religionsfaglokalet, hvor den er blevet grebet af studerende på 2. og 4. årgangs religionshold. I syv forskellige tekster har syv forskellige studerende givet syv forskellige bud på skabelsens syv dage. På hver deres måde har de talt den antropocæne tidsalder imod og opstillet deres bud på en positiv modkraft til vor tids dårligdomme.

ILLUSTRATIONER: SIDE 5, 6, 7, 8, 9 OG 10: THOMAS BJERRUM JENSEN. SIDE 11: LINE BREGNHØJ-OLESEN.

I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden. Jorden var dengang tomhed og øde, der var mørke over urdybet, og Guds ånd svævede over vandene. Gud sagde: »Der skal være lys!«

Og der blev lys. Gud så, at lyset var godt, og Gud skilte lyset fra mørket. Gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat. Så blev det aften, og det blev morgen, første dag. 1. Mosebog 1, 1-5

Lys og mørke, frygt og håb

AF NICOLAI STOKKENDAL, LÆRERSTUDERENDE 2. ÅRGANG, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Det sitrede i hans krop, imens han til toner af sørgmodig pop-musik kiggede ud af den tilsmudsede bilrude. Han havde tidligere hørt, at græsset altid skulle være grønnere på den anden side, men verden på den anden side af hans kørende fængsel var mindst ligeså mørk, kold og intetsigende som hans indre. Han var på vej til en anden by, til et andet sted, hvor han aldrig før havde plantet sin platfod for at tale med en mand, som "de kloge mennesker", som før havde fodret ham med recepter og skyldfølelse, havde fortalt muligvis var hans sidste chance for at komme ud af dette dystre tomrum, som havde opslugt hans ellers så energiske indre. De var fremme, han trådte langsomt og krumrygget ud af sin kørende fængselscelle og efterlod kvinden, som 20 år tidligere havde sat ham i verden, helt alene tilbage i den komprimerede blikkasse kun ledsaget af Rasmus Seebach og Medinas kontinuerlige selvynk. Med en overfyldt rygsæk på ryggen haltede han over den forladte parkeringsplads, krydsede gaden, imens han ignorerede de forbipasserende forstadvæsener, tog fat i håndtaget og åbnede forsigtigt døren til det ukendte.

Han havde følt sig indespærret og alene, den dag hvor følelsen af tomhed, intethed og panisk desperation første gang formørkede hans sind. Men han havde ikke været alene, tværtimod befandt han sig på en undergrundsstation i midten af London sammen med sin gymnasieklasse, og hvad der føltes som det meste af Englands befolkning. De havde travlt; de var ved at komme for sent til det, han havde set allermest frem til på denne studietur; en Jack the Ripper-walk gennem Londons små gader og stræder fyldt med beretninger om denne uidentificerede seriemorders groteske udskejelser i Whitechapel-distriktet i 1800-tallets London. Denne desperation, denne følelse af at andre havde kontrol over, hvorvidt han kunne være deltager i denne vandring, udløste en følelse af at være ukontrollerbar

både i krop og i sind, en følelse som han kun havde oplevet én gang tidligere i sit liv.

Han huskede, at solen skinnede den dag, at solen havde varmet hele hans ansigt og fået det til at plette for hans øjne. Præcis denne følelse af solens varme var indprentet i hans sind, som den sidste gang han havde oplevet dette. Ubekymret gik han ned ad den delvist tilgroede cykelsti sammen med sin bedste ven. Han havde ikke set sin ven i lang tid, og imens de ihærdigt forsøgte at få indhentet det, de var gået glip af, tog hans ven en lille ting op ad lommen. Han havde aldrig prøvet sådan én før, og da hans ven halvvejs gav den videre til ham, kunne han ikke modstå fristelsen. Han fyldte sine lunger med filtreret luft, og kort tid efter føltes det som om, hans hoved svævede. Udadtil lignede han en lettere rastløs forvirret ung mand, men i hans indre herskede angsten. Han var ved fuld bevidsthed, men følte ikke, at han kunne kontrollere hverken krop eller sind, en følelse af frygt, som kom til at hjemsege ham.

Han trådte ind i bilen; helt stille og med blodsprængte øjne kiggede han ud af vinduet, han holdt øjenkontakt med sit eget spejlbillede, han blinkede ikke. Som ved en magtkamp var blikket fast rettet. Spørgsmålet var bare, hvem der først ville bukke under? Magtdemonstrationen blev afbrudt af solens varme stråler, der som en fredshungrende hippie kærtegnede hans ansigt og tvang ham til at blinke. Han kiggede hurtigt ned mod sine fødder, hvor han havde placeret rygsækken, og imens sølvfiskene langsomt forsvandt for hans øjne, opdagede han, at rygsækken var tom. Ganske stille og roligt lukkede han øjnene, og imens solen fortsat kyssede hans ansigt, så han en flok græssende køer for sit indre. Han følte en varme og en lettelse, som han aldrig før havde kendt til, han åbnede sine øjne, og imens han nynnede med på radioens bløde flødetoner, kiggede han over på sin mor, han smilede og tog hendes hånd i sin. Han havde lige overvundet sin værste frygt – og set sig selv i øjnene.

Gud sagde: »Der skal være en hvælving i vandene; den skal skille vandene!« Og det skete; Gud skabte hvælvingen, som skilte vandet under hvælvingen

fra vandet over hvælvingen. Gud kaldte hvælvingen himmel. Så blev det aften, og det blev morgen, anden dag.

1. Mosebog 1, 6-8

Ånden i os alle

AF PERNILLE BILBERG NASSER, LÆRERSTUDERENDE 2. ÅRGANG, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Ånden får lov til at leve som en skjult sandhed, der ligger i os alle.

Ja, ja, vi lever.

Vi lever *med* vores ånd. Ånden som skaber, *hvem* vi er. Mens vi prøver at gøre hvad den beder os om. Hvad vil den have? Hvad vil den ikke have?

Nogle ånder står i tørre fabrikshaller og får støv i øjnene. Nogle ånder sidder i hvid-væggede kontorer og skriver tal ned på kryds og tværs på lange papirruller. Nogle ånder står i kemiske laboratorier og blander farvede væsker til en substans, som skal udvikles til våben. Nogle ånder bruger disse våbener til at ødelægge andre dele af jorden for at markere sig; for at vise hvilke slags ånd vi har. Nogle ånder kæmper imod dette – med vores stærkeste kræfter imod os.

Mens vores ånd pryder sig.

Nogle ånder bor komfortabelt og trygt med moderne kunst på væggene, som skulle hjælpe os til at reflektere og meditere over hverdagens småting. Nogen ånder bor i slumkvarterer med mudder på væggene og dyr, der smitter os med alle mulige sygdomme. Nogle ånder lever med sprøjten og flasken sømmet fast i hånden, mens en evig trutten af saxofonen hænger os i ørene. Nogle ånder banker uskyldige, som vi mener har gjort os uret.

Mens vores ånd griner.

Nogle ånder går lange ensomme ture og slapper af, mens solen går ned over vindens stille susen. Nogle ånder blander kortene igen og deler ud til endnu en omgang med tabte

penge. Nogle ånder håber på det hele, mens vi spiser kage og drikker sort kaffe. Nogle ånder vil kun snakke med dem, vi kender og ikke lære nye at kende. Nogle ånder går i biografen og ser os selv på lærred i den form og farver, vi elsker.

Mens vores ånd pryder sig.

Mens vores ånd griner.

Mens vores ånd gnider sine hænder.

Mens vores ånd tager endnu en selfie og lægger den op på de sociale medier og afventer spændt, hvilken måde vores ånd nu skal reagere.

Alt imens ånden lever trygt og godt i kroppen, hylsteret.

Nogle ånder elsker sig selv. Nogle ånder vil frem i verdenen. Nogle ånder elsker at se sig selv blandt andre. Nogle ånder vil ikke ses med andre. Nogle ånder tror på det bedste i alle. Nogle ånder tager kampen op imod den ondhed, som bor på jorden. Nogle ånder er ligeglade. Nogle ånder arbejder frivilligt for at hjælpe andre ånder i nød. Nogle ånder vil bare gerne se solen gå ned – én gang til.

Mens vores ånd glæder sig.

Alle ånder er blevet skabt i Guds ånd. Alle ånder kræver at blive set. Alle ånder fortjener at finde friheden til at te sig, som de vil. Om ånden er sort, hvid, gul eller blå, fattig, rig, syg eller rask. Alle ånder forventes at vises frem til verdenen. Lad os alle se, hvor forskellige vi er og lad vores ånd leve i fællesskabet – for mangfoldighedens skyld.

Gud sagde: »Vandet under himlen skal samle sig på ét sted, så det tørre land kommer til syn!« Og det skete. Gud kaldte det tørre land jord, og det

sted, hvor vandet samlede sig, kaldte han hav. Gud så, at det var godt. Gud sagde: »Jorden skal grønnes: Planter, der sætter frø, og alle slags frugttræer,

der bærer frugt med kerne, skal være på jorden.« Og det skete; orden frembragte grønt, alle slags planter, der sætter frø, og alle slags træer, der bærer frugt

med kerne. Gud så, at det var godt. Så blev det aften, og det blev morgen, tredje dag.

1.Mosebog 1, 9-13

Velkommen til Paradis!

AF NIKOLAJ ROSVIG SØRENSEN, LÆRERSTUDERENDE 2. ÅRGANG DEN FRIE LÆRERSKOLE

Goddag, og hjertelig velkommen til paradiset. Mit navn er Gabriel, og jeg skal være jeres guide på rundturen. Jeg tænker, at vi starter med at gå ned mod midten af haven.

Se, der ligger resterne af Babelstårnet. Menneskene forsøgte at bygge sig vej op til himlen, men da Gud så det, blev han rasende. Gud gav menneskene forskellige sprog, så de ikke kunne samarbejde. Gud har ikke gjort det nemt for menneskene at leve op til sit ansvar over for naturen. Gud gav jer alle dyr og planter til at herske over; det er et vanskeligt arbejde. Men det går bedre nu, gør det ikke det? I er blevet bedre til at tale samme sprog.

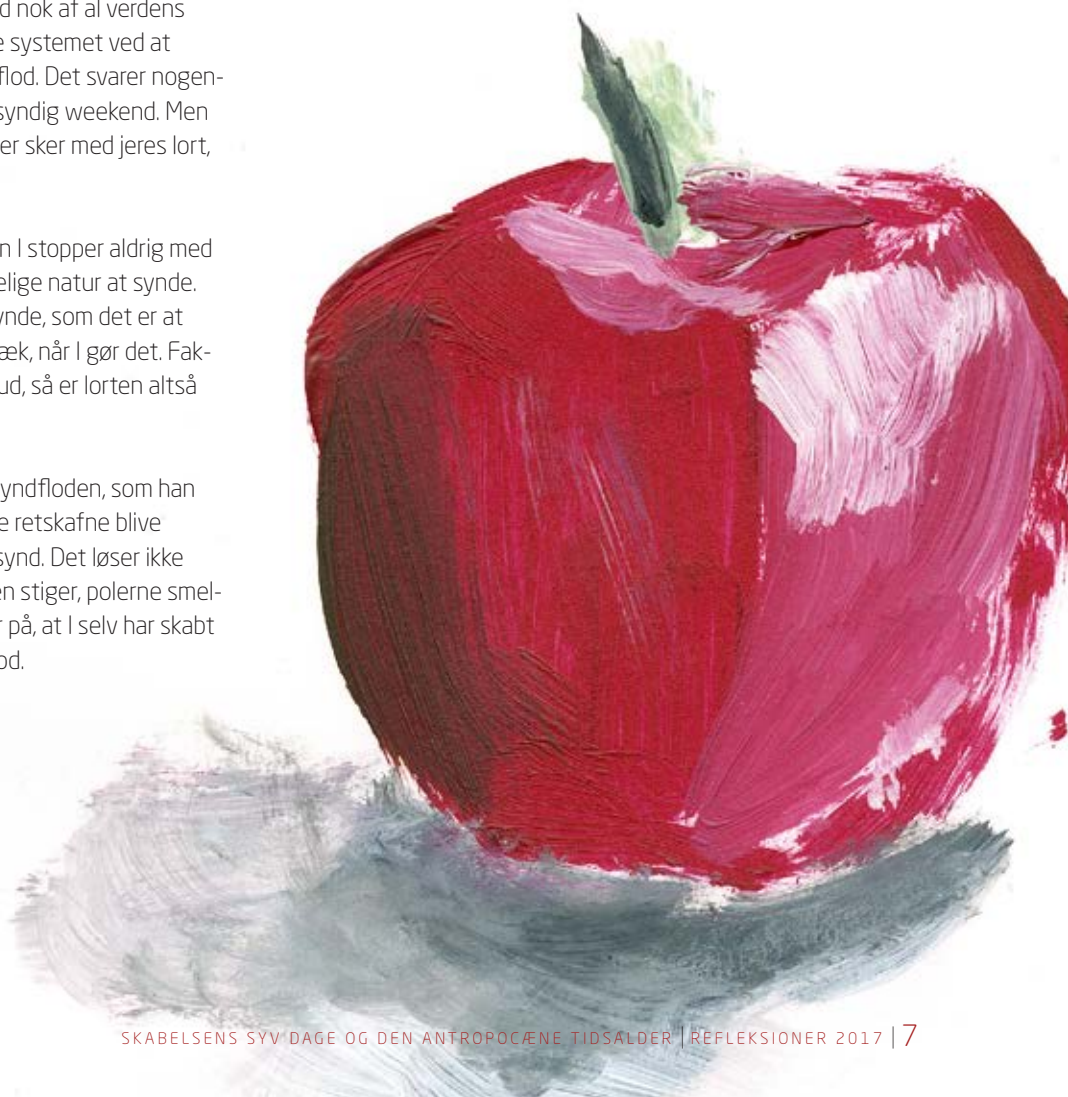
Hvis I kigger til højre, kan I se resterne af et stort gammelt træskib. Det er Noas Ark. Engang fik Gud nok af al verdens dårligdom, så han valgte at nulstille hele systemet ved at skylle alt væk i en kæmpemæssig vandflod. Det svarer nogenlunde til at skylle ud i toilettet efter en syndig weekend. Men hvor ofte tænker I egentlig over, hvad der sker med jeres lort, når I har trukket ud?

Synden er ude af øje og ude af sind, men I stopper aldrig med at synde. Det er en del af den menneskelige natur at synde. Det er lige så meget et grundvilkår at synde, som det er at trække vejret. Men I foretrækker at se væk, når I gør det. Faktum er bare, at selvom man har trukket ud, så er lorten altså stadig en del af systemet.

Jeg tror heller ikke, at Gud fik det ud af syndfloden, som han havde ønsket. For selvom han kun lod de retskafne blive tilbage på arken, er verden igen fuld af synd. Det løser ikke problemerne at trække ud. Temperaturen stiger, polerne smelter, vandstanden stiger, og meget tyder på, at I selv har skabt problemerne. I skaber jeres egen syndflod.

Så! Nu er vi nået til midten af haven, og dér ser I kundskabens træ. Syndefaldet er starten på kundskabens æra. I mennesker besidder kundskaben, I kender forskel på godt og ondt, ligesom Gud. I ser, hvad I gør, og I gør noget ved det. Planeten er ligeglad med, om temperaturen stiger. Men I ser, hvad det medfører, og I ser det som et problem. Kun den, som ser problemet, kan gøre noget ved problemet. Og det er en gave. Et fald ja, et fald som man altid må rejse sig fra, men også en gave. I er skabt i Guds billede, I er skabere af verden.

Så nåede vi tilbage til himmerigets port. I må have god tur tilbage. Og tak for besøget!

Gud sagde: »Der skal være lys på himmelhvælvingen til at skille dag fra nat. De skal tjene som tegn til at fastsætte festtider, dage og år, og de skal være lys på himmelhvælvingen til at

oplyse jorden!« Og det skete; Gud skabte de to store lys, det største til at herske om dagen, det mindste til at herske om natten, og stjernerne. Gud satte dem på himmelhvælvingen til

at oplyse jorden, til at herske om dagen og om natten og til at skille lys fra mørke. Gud så, at det var godt. Så blev det aften, og det blev morgen, fjerde dag.

1. Mosebog 1, 14-19

Et møde på månen

AF LINE VESTERGAARD LAURITZEN, LÆRERSTUDERENDE 2. ÅRGANG DEN FRIE LÆRERSKOLE

Gud sidder på månen og triller en himmelsky. Det er efterhånden længe siden, at han skabte universet; planeterne, stjernerne, solen, månen og jorden, men han husker det tydeligt. Han kan uden videre genkalde sig den bevovelse, han følte ved sin egen skaberkraft, da han så stjernevimler kaste farvet lys efter hinanden og planeter omfavne sig selv med smukt svungne ringe af is- og snepartikler.

Han smiler ved tanken om den dag, han satte solen og månen på himmelhvælvingen og følte glæden ved at betragte de to fra Jorden. Håbet, der tændtes i ham, da han så solen bryde gennem skydækket, og roen, der faldt på ham, da han så månen svinge sin sabel over nattehimmelen, mens klingingen funkede i stjernernes nænsomme lys.

Gud kigger opgivende mod Jorden, da han hører en stemme bag sig: "Hej Gud!". Gud vender sig om og ser Halfdan nærme sig med lange vægtløse skridt gennem månelandskabet. "Hvordan går det?", Halfdan sætter sig ved siden af Gud, der tilbyder ham lidt himmelsky.

"Fint nok," siger Gud, men retter sig selv: "Faktisk går det ikke så fint. Jeg er bekymret for Jorden. Der er så mange konflikter. Menneskene slås ikke alene med hinanden, men de er også

efter naturen, og når naturen slår igen, går de i panik og hamstrer, så der ikke er nok til alle. Og så kommer der endnu flere konflikter. Måske er det som i din sang, Halfdan. Måske har jeg skabt for forskellige mennesker."

"Har jeg skrevet en sang om, at menneskerne er for forskellige?"

"Ja, den hvor du sidder på månen og kigger til børn i hele verden, der er vidt forskellige. Du ved, den der tenderer til politisk ukorrekt stereotypisering."

"Gud, det er altså en sang om, hvor forskelligt livet kan tage sig ud på vores klode til trods for, at vi alle er mennesker. Man må da kunne benævne, at tingene ikke er helt ens for alle."

"Men hvorfor kan I så ikke enes?"

Halfdan trækker på skuldrene: "Det er et stort spørgsmål, men jeg tror, det er fordi, vi har glemt universet."

Gud ser spørgende på Halfdan.

"Jo, ser du, vi har tabt blikket for vores fælles horisont. Du satte solen og månen på himlen som tegn til at minde os om festtider, dage og år. Men menneskene har mistet orienteringen. Blitzen fra selfiekameraer sender menneskenes opmærksomhed i den forkerte retning, og lyset fra storbyerne slukker for stjernerne. Men bare rolig, Gud; vi vil altid have børnene."

"Børnene?"

"Ja, børnene, som med åbne, uspolerede øjne kigger på verden med undren og nysgerrighed. Børn, der tør tale om forskelligheder og stille de spørgsmål, som tynger de voksne så meget, at de ofte slet ikke tør tale sammen. Børn, der med tillid vender sig mod verden for at forstå sig selv. Problemet er, at de alle sammen vokser op."

Gud sagde: »Vandet skal vrimle med levende væsener, og fugle skal flyve over jorden oppe under himmelhvælvingen!« Og det skete; Gud skabte de store havdyr og alle slags levende væ-

sener, der rører sig og vrimler i vandet, og alle slags vingede fugle. Gud så, at det var godt. Og Gud velsignede dem og sagde: »Bliv frugtbare og talrige, og opfyld vandet i havene! Og

fuglene skal blive talrige på jorden!« Så blev det aften, og det blev morgen, femte dag.

1. Mosebog 1, 20-23

Fugle og havdyr – længsler og drømme

AF ALEXANDER ARMARGOS PETERSEN, LÆRERSTUDERENDE, 4. ÅRGANG, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Den moderne selfie-kultur, hvor vi er hovedattraktionen i vores eget værk frem for at have hovedrollen i vores eget liv, er en kultur man lægger mærke til, især blandt unge mennesker. Den meget selvcentrerede ego-mode er en moderne og meget populære subkultur. Det, som er interessant, er en selv og andre, der hører til inden for denne moderigtige og meget visuelle subkultur. Alt andet, der ikke hører til inden for disse rammer, vælges fra. Her er hverken bøger eller viden interessant, da det intet har at gøre med de unges fashionable tilværelse og popularitet på de sociale medier. Er der håb for denne selfie-generation, nu da det er dem der er morgendagens ledere?

Reflekterer man over det, vi har lært som lærerstuderende for at motivere vores unge elever, så har det, der frem for alt har været drivkraften, og som har gjort undervisningen både sjov og indholdsrig, at vi har haft os selv med som medspillere i de tekster vi har arbejdet med, frem for blot at have været tilskuere som har skullet kunne forstå og analysere en tekst og på ingen måde selv være til stede i den. Man kan sige, at vi har givet os selv lov til at tage roret eller styret. Vi er de frie fugle, der har fået lov til at flyve uden noget opsyn, og nu hvor vi er kommet tilbage efter at have fløjet, har vi lagt mærke til, hvor meget vi faktisk har lært, idet vi fløj selv.

Vi har spredt vingerne, og vi ønsker, at den nye generation slipper selfie-kulturen et øjeblik og spreder deres kreative vinger selv.

Det, at vi er medspillere, skal forstås på den måde, at vi giver vores egne meninger og holdninger til det arbejde, som vi har gennemgået, til kende. Først ved at tale om, hvad vi syntes om det, for så derefter at inkludere selve lektiearbejdet i vores egne personligheder, sådan at vi inkluderer undervisningsarbejdet i vores egen tidsalder, så fx religion eller historie ikke anses for at være oldtidsfund, som ikke længere kan bruges, men som noget aktuelt. Igennem undervisningen har vi givet fagene et frisk pust og sat det ind i en moderne kontekst.

Det har vi fx gjort ved mange "walk and talks" og ved at finde steder på lærerskolen, som vi mener, har en særlig spirituel mening for os som studerende. Eller ved de erfaringer vi har taget med os fra praktikken, som ikke nødvendigvis var fra undervisningslokalet, men ligeså meget hvad vi havde lært på det personlige plan udenfor skoletiden. Kort sagt – vi har tænkt udenfor boksen.

Som tiden er gået, er erfaringen kommet til os, ikke alene ved hjælp af bøger, men også ved hjælp af kreativt og humoristisk arbejde, som har givet anledning til at lære mere. Ved at vi lægger krop til de praktiske dele af religionsfaget, som fx at tage del i bestemte ceremonier, "walk and talks", skuespil, lege osv., modtager vi ikke alene viden om religionsundervisning, men tager også del i den.

Gud sagde: »Jorden skal frembringe alle slags levende væsener, kvæg, krybdyr og alle slags vilde dyr!« Og det skete; Gud skabte alle slags vilde dyr, al slags kvæg og alle slags krybdyr. Gud så, at det var godt. Gud sagde: »Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner

os! De skal herske over havets fisk, himlens fugle, kvæget, alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber på jorden.« Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv frugtba-

re og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!« Gud sagde: »Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde. Til alle de vilde

dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter som føde.« Og det skete. Gud så alt, hvad han havde skabt, og han så, hvor godt det var. Så blev det aften, og det blev morgen, den sjette dag.

1. Mosebog 1, 24-31

At høre, at se, at røre

AF KATRINE LUND MORTENSEN, LÆRERSTUDERENDE 4. ÅRGANG DEN FRIE LÆRERSKOLE

Vi lever og fungerer bedst i flok, og selvom begrebet flok i dag ikke længere er så synligt, som det var engang, er det en kendsgerning, at vi ikke kan leve alene.

Alt fungerer i dag eksternt eller trådløst og kræver ikke vores tilstedeværelse i fysisk form. Vi er afhængige af hinanden, men vi kan godt nøjes med at være til stede i sproget og ikke i kroppen. Vi får hjælp til at ordne vores forsikringer og mobilabonnementer over telefonen, sjovt nok. Her er sproget tilstrækkeligt, for ikke at sige ønskværdigt. Jo færre mennesker, vi skal forholde os til i vores hverdag, jo bedre. Det stresser mindre.

Derimod kan fysisk fravær fra bestemte mennesker i vores liv gøre os ulykkelige. Vi er afhængige af at se og opleve vores nærmeste i fysisk form. Det er i dem, vi afspejler og udvikler os kommunikativt. Vores sprog er altså todimensionelt. Sproget og kroppen.

Talen og kropssproget. Vi kender alle udfordringen ved e-mails eller sms'er. Det er nogle gange svært at se, hvad der menes, når man ikke kan aflæse det fysiske sprog.

Teknologien er stærkt i gang med at hjælpe os med den udfordring. Vi bliver så begejstrede, hver gang teknologien udvikler et nyt redskab, som kan bringe kommunikationen tættere på os uden den fysiske tilstedeværelse er nødvendig; Emojis, som skal afspejle vores ansigtsudtryk eller sindstilstand, kameraer, som optager os, mens vi taler sammen og bringer det autentiske fysiske billede med i samtalen.

Holografien har vi kendt til længe, men det er endnu ikke blevet almandsbevidst at livestream et fysisk 1:1 billede af os selv, når vi skal kommunikere med hinanden på lang afstand. Det er en skræmmende tanke, at vi om få år kan eksistere med et minimum af fysisk kendskab til hinanden. Talen kan række så langt, satellitterne kan bringe den. Vores ører er ikke så svære at stille tilfredse. Teknologien kan tilfredsstille vores øjne med holografier eller livestreaming via kameraer.

Den tredje faktor for vores kommunikation kan jeg dog ikke se nogen teknologisk erstatning for. Et håndtryk, et kram eller en lugt kan kun ske ved den originale tilstedeværelse. Ingen teknologi kan erstatte følelsen af liv på vores krop. Følelsen af livet, som vokser i vores krop, er teknologien så langt overlegen. Selvom teknologien snart kan skabe livet for os, er menneskets fysiske tilknytning uundværlig, når vi søger et tilhørsforhold. Vi vil instinktivt gerne høre til, og vi vil altid søge den autentiske menneskelige følelse, vi kalder kærlighed. Kærligheden findes ikke på en emoji eller i en kunstig klon. Kærlighed er kun noget, der kan skabes, når vi er sammen om det. Vores sprogs ultimative trumfkort.

Således blev himlen og jorden og hele himlens hær fuldendt. På den syvende dag var Gud færdig med det arbejde, han havde udført, og på den syvende dag hvilede han efter alt det

arbejde, han havde udført. Gud velsignede den syvende dag og helligede den, for på den dag hvilede han efter alt det arbejde, han havde udført, da han skabte.

1. Mosebog 2, 1-4a

Hviledagen – et modbillede til stress?

AF MALENA NIVIAQ TITTUSSEN, LÆRERSTUDERENDE 4. ÅRGANG DEN FRIE LÆRERSKOLE

Afslutningen på verdens skabelse ifølge Bibelen lyder, som skrevet i bibelcitateret foroven. Et kontinuerligt budskab om at hvile efter alt det arbejde, der er blevet udført, kan næsten ikke forbigås i de gyldne linjer. Men husker mennesket nu også at hvile? Eller er vi selvforskyldte i nutidens stress-epidemier?

I den dynamiske verden vi befinder os i, gælder det om at holde sig opdateret og være omstillingsparate. Vi skal producere robuste børn, og en innovativ samfundstænkning bliver forkyndt i skolen med håbet om, at børnene kommer ud på den anden side og tænker nyt!

Paradoksalt er det, at stadig flere og flere børn i dag bliver diagnosticeret "særlig sensitive", Hr. og Fru Danmark dyrker meditation og yoga i flæng for at finde ro, og desuden er det helt nye buzz-word til jobsamtalen *hyperfocus* – at være i stand til en koncentreret fordybelse.

Det kan virke fristende og endda overbevisende at surfe med på tidens samfundsbølge, men hvis understrømmen tager én og trækker i den anden retning, er det måske tid til at træde vande og få luft.

Nietzsche sagde engang: "Man må have kaos i sig for at kunne føde en dansende stjerne".

Et flot metaforisk udtryk, der endnu er vedrørende i vores samtid, om stærke kræfter i mennesket; En skolelærer sygemeldt med stress fortæller, at det er okay, at det roder

og larmer i klassen, men hvis der pludselig kommer tre ADHD-børn ind i klassen på samme tid, bliver der så meget kaos, at "Tyfon får overtaget".

I den græske mytologi blev verden født ud af kaos, og de olympiske guder har lige siden prøvet at skabe orden i kosmos. En græsk myte fortæller om Tyfon, et kæmpemæssigt urvæsen, der prøver at

omstyrte de olympiske guder. Han er dermed en trussel mod ordensmagten, og hvis Tyfon får overtaget verden, bliver alt uforudsigeligt; det bliver umuligt at regne med sine egne erfaringer, og alt bliver tilfældigt.

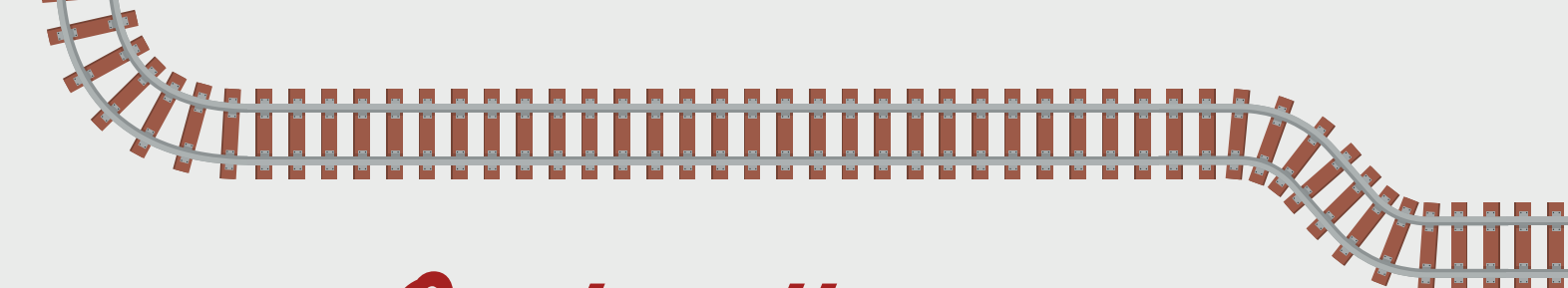
Kaos er altså ikke som sådant ondt, men hvis der bliver for meget af det, kan det i sidste ende være nedbrydende for mennesket. Her gælder det så for mennesket om at skabe det liv, der er i overensstemmelse med kosmos. Om kosmos er klasselokalet, samfundet, vi lever i, eller universet omkring os er sådan set underordnet – kaos vil vise sig, og vi må som mennesker lære at skabe vores egen orden deri – først dér kan vi føde dansende stjerner.

Når vi hiver efter vejret i krampelignende angsttilstande over følelsen af utilstrækkelighed og mangel på samhørighed, underkaster vi os en illusion om en samfundsnorm – men er vi i virkeligheden ikke egenrådige over normen i samfundet? Der er meget, mennesket ikke kan og ikke skal styre, men langt hen ad vejen er vi alle medskabende i en ordensproces, og da Gud skabte verden på seks dage, huskede han at stoppe op og hvile sig – og han så, at det var godt!

Om Togetherness

Den 24. november 2016 blev der afholdt en international konference på Den frie Lærerskole i Ollerup med overskriften: "Togetherness as motivation". Konferencen var tilrettelagt i et samarbejde mellem Efterskoleforeningen, Dansk Friskoleforening, Den frie Lærerskole og med støtte fra European Forum for Freedom in Education (EFFE). John Mason, der var én af repræsentanterne bag tilrettelæggelsen af konferencen, tager os i det følgende med på en togtur på vej til London og reflekterer over det danske ord fællesskab - eller "togetherness". God tur. (Red)

Om togetherness

AF JOHN FREDERICK MASON, LÆRER I ENGELSK, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Toget her

Toget er forsinket. Der er strejke. Igen. Jeg er på vej til London. I 1990'erne blev Englands togetnetværk delt op i regioner, og der er nu 24 forskellige selskaber, som skal koordinere forbindelser, vedligeholdelse, priser mm. De har haft så mange konflikter med fagforeningerne for nyligt, at mange passagerer ikke har kunnet komme på arbejde i London. De er blevet sagt op.

Det slår mig, fordi jeg skal skrive om fællesskab – eller rettere om 'togetherness'. Jeg skal samle et dansk begreb i en anden kontekst. Folk sidder her i venteværelset og ser ned i deres mobiler. Ingen ser på mig eller på hinanden. Da toget endeligt kommer, stiger vi om bord og finder affald spredt over gulvet. En gratisavis med Brexit på forsiden. En kvinde med mørkerød læbestift og skingrende stemme sætter sig over for mig og fører en samtale med sin mobil, fortæller heftigt om hvordan hun gnider sin krop med creme for at fjerne døde hudceller. Fisker efter en kunde, måske. *To get her*, tænker jeg. Og smiler. Hendes øjne er rettet mod mig, men hendes blik er et andet sted. Ingen reaktion.

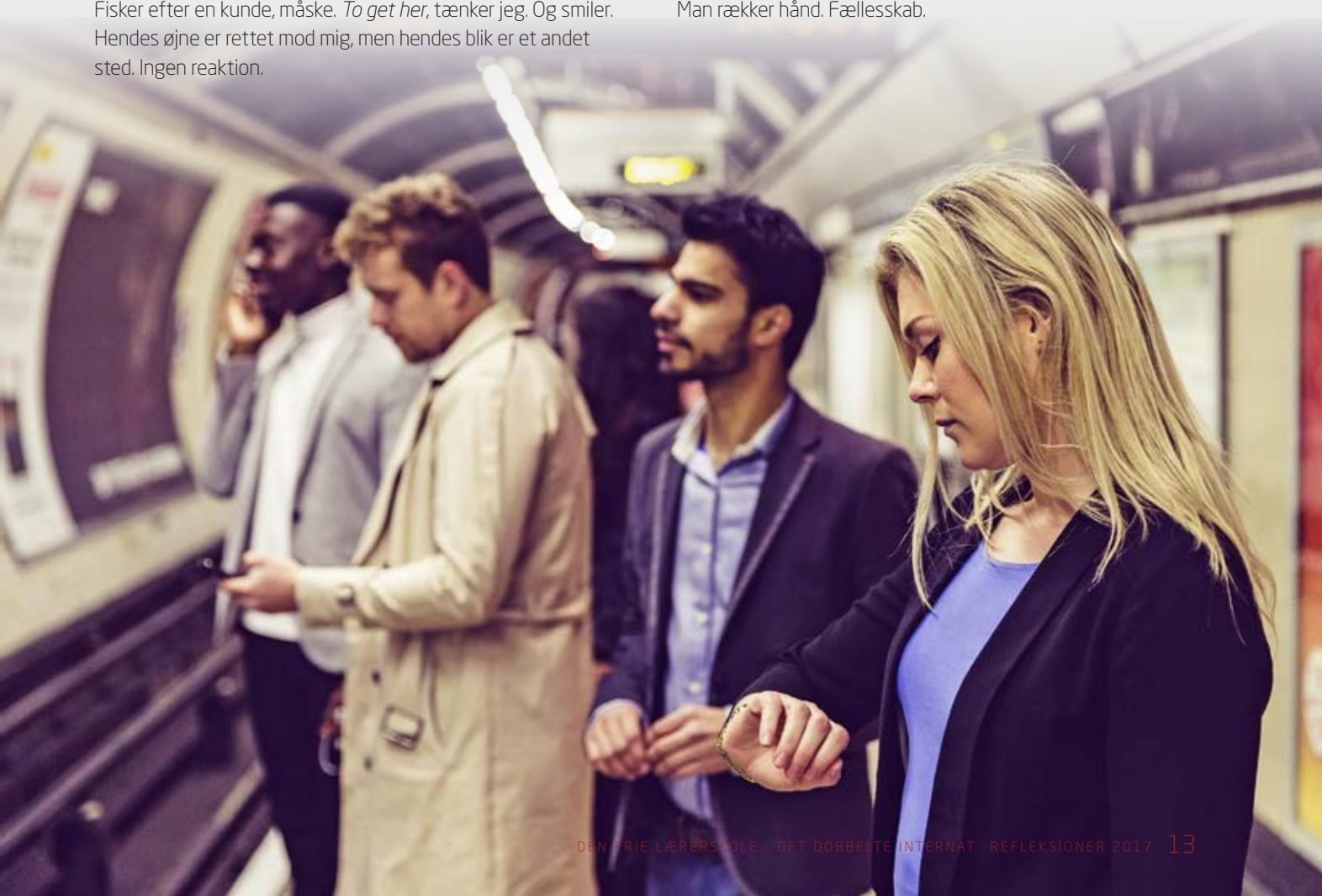
Together. Toget begynder at rulle.

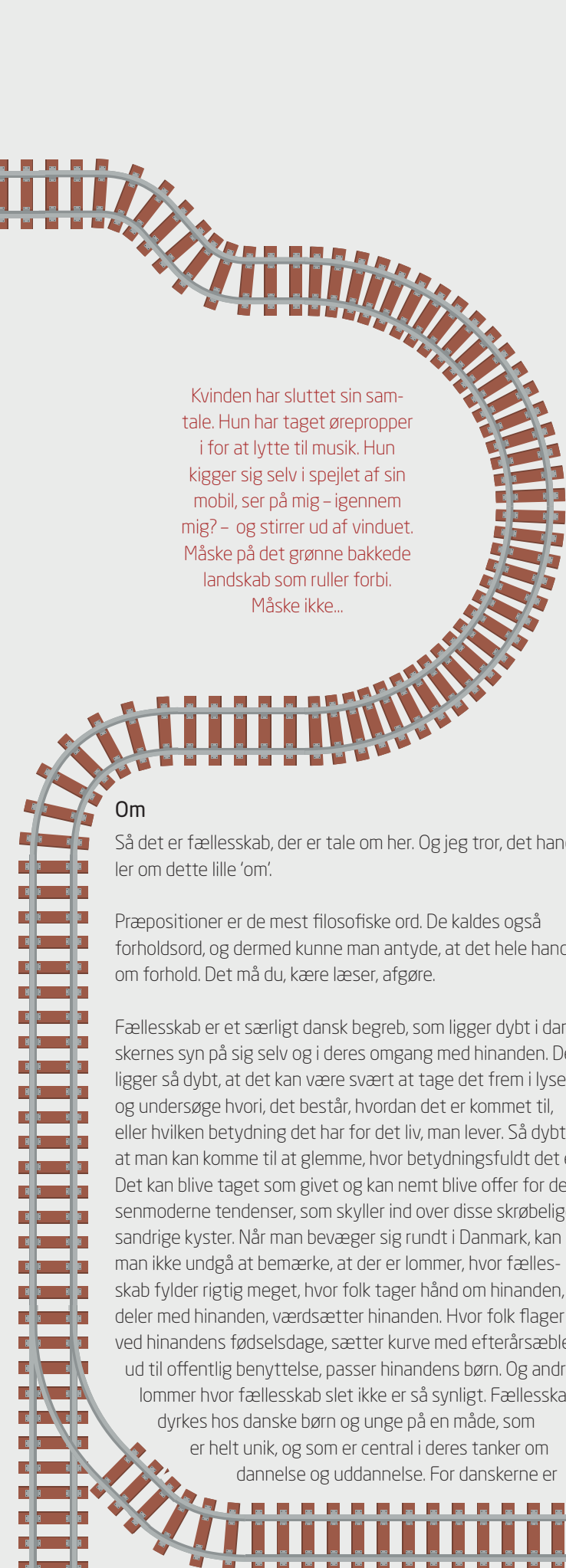
At rejse med tog er i sagens natur at være mellem to stationer. 'Station' (af latin *statuō*, heraf *statue*, *status*, *status* etc.) betyder 'ståsted'. I en dybere forstand er jeg også mellem to stationer, mellem Danmark og England. Jeg føler det. Jeg mærker dét, som er fælles og dét, som ikke kan forenes. Og især det som åbner muligheder for bevægelse fra den ene kultur til den anden. Jeg er, bogstaveligt, formidler. Jeg er lærer. Jeg står i midten og prøver at overrække, overføre, oversætte. At udvide det fælles. At bygge bro fra sind til sind.

Der er ikke megen bro til hende med hudcellerne...

Og her skal jeg skrive om fællesskab. Togetherness. På dansk. I et magasin hvor alle kender betydeligt mere til emnet, end jeg gør. Også dig, min læser.

Man rækker hånd. Fællesskab.

Kvinden har sluttet sin samtale. Hun har taget ørepropper i for at lytte til musik. Hun kigger sig selv i spejlet af sin mobil, ser på mig – igennem mig? – og stirrer ud af vinduet. Måske på det grønne bakkede landskab som ruller forbi. Måske ikke...

Om

Så det er fællesskab, der er tale om her. Og jeg tror, det handler om dette lille 'om'.

Præpositioner er de mest filosofiske ord. De kaldes også forholdsord, og dermed kunne man antyde, at det hele handler om forhold. Det må du, kære læser, afgøre.

Fællesskab er et særligt dansk begreb, som ligger dybt i danskernes syn på sig selv og i deres omgang med hinanden. Det ligger så dybt, at det kan være svært at tage det frem i lyset og undersøge hvori, det består, hvordan det er kommet til, eller hvilken betydning det har for det liv, man lever. Så dybt, at man kan komme til at glemme, hvor betydningsfuldt det er. Det kan blive taget som givet og kan nemt blive offer for de senmoderne tendenser, som skyller ind over disse skrøbelige, sandrige kyster. Når man bevæger sig rundt i Danmark, kan man ikke undgå at bemærke, at der er lommer, hvor fællesskab fylder rigtig meget, hvor folk tager hånd om hinanden, deler med hinanden, værdsætter hinanden. Hvor folk flager ved hinandens fødselsdage, sætter kurve med efterårsæbler ud til offentlig benyttelse, passer hinandens børn. Og andre lommer hvor fællesskab slet ikke er så synligt. Fællesskab dyrkes hos danske børn og unge på en måde, som er helt unik, og som er central i deres tanker om dannelse og uddannelse. For danskerne er

livet et fælles anliggende – i hjemmet, i skoler, i foreninger, andelsboliger eller bofællesskaber. Fra vuggestue til dagpleje til børnehave og hele vejen igennem skolesystemet – især i de frie skoler – er fællesskab centralt i hverdagens pædagogik, indtil de unge mennesker hulkende omklammer hinanden på vej hjem fra efterskolen. Men når jeg skal fortælle fremmede om danske skoler, så er det ordet 'fællesskab', som skaber de første og største problemer.

Der er nemlig ikke et ord, som dækker 'fællesskab' på andre sprog, ej heller på engelsk. Og hvis folk udenfor Danmark ikke har et ord for fællesskab, hvordan skulle de kunne forstå, hvad det er? Og hvis ikke de kan begribe, hvad fællesskab er for en størrelse, hvordan skulle man kunne oplyse dem om det særlige ved det danske syn på pædagogik og skolen?

Det var udgangspunktet for vores internationale konference 'Togetherness as motivation', som på den ene side skulle vise andre, hvad fællesskab er, og hvad det gør – og give dem et ord de kunne bruge dertil. På den anden side skulle den give danskerne anledning til at revurdere begrebet og dets betydning.

Togetherness. 'Ordet skaber, hvad det nævner'.

Kvinden har sluttet sin samtale. Hun har taget ørepropper i for at lytte til musik. Hun kigger sig selv i spejlet af sin mobil, ser på mig – igennem mig? – og stirrer ud af vinduet. Måske på det grønne bakkede landskab som ruller forbi. Måske ikke...

Fællesskab i Danmark...

Lidt om fællesskab set udefra.

For det første skal der mere end én for at være fælles. Jeg kan ikke være fælles med mig selv. Det er kun, når jeg bliver til vi, at fællesskab kan opstå. Jeg tror såmænd også, at det kræver mere end to at blive til et fællesskab. Man er nemlig fælles 'om' noget. Dette lille 'om' fortæller, at forholdet mellem medlemmerne af dette fællesskab er en kreds, en cirkel, en ring. Etymologisk kommer 'om' fra latinsk 'amb-' (omkring). Men ordet udvikler sig i forskellige retninger, hvor alle kredser omkring en cirkel, en 'ommer'. Det gælder både det fysiske (om huset, om halsen), begrebsmæssigt (at tænke sig om, at handle om), følelsesmæssigt (omsorg, omtanke, at værne om), og ontologisk (at omkomme, at omgås andre). Forholdet mellem to kan ikke blive til mere end en streg. Den omfavner ikke noget, men tegner linjen mellem to stationer. To mennesker kan have omsorg for hinanden – dvs. kan omfavne hinanden, slå en kreds af sorgen omkring hinanden, men de kan ikke selv danne en kreds i fællesskab. Men hvis ikke fællesskab kan bestå af én, og (måske) heller ikke to, hvor stort skal et fællesskab så være? Og hvilke betydning har dens størrelse?

Jeg kigger over på kvinden. Er hun omfattet af fællesskabet – uden at vide det? Kan man hygge sig alene?

... og i England

Det gør man ikke på samme måde i England. 'Hygge' er endnu et ord, som mine landsmænd ikke fatter – men for nyligt har taget til sig. I de sidste seks måneder er der udkommet ikke mindre end ni bøger på engelsk om 'hygge'. Det virker underligt – indtil man husker, at landets mest dominerende premierminister de seneste årtier har påstået, at "There is no such thing as society". Samfundet er der altså ikke noget, der hedder. Og det kunne hun sige på baggrund af Englands historie, som gør det lige så svært at fatte begrebet 'fællesskab' som begrebet 'folk'. Det engelske 'people' er tæt beslægtet med det danske 'pøbel' – og det er der, den ligger. Når der er tale om 'popularistiske' bevægelser, skal man ikke forveksle dem med noget folkeligt.

Hele fundamentet af det danske skolesystem bygger på en forestilling om fællesskab, ligestilling og demokrati. Det betyder (ideelt set), at eleverne anses som del af klassefællesskabet, del af skolen, del af lokalsamfundet – og del af et større nationalt fællesskab. Ingen falder ud af fællesskabet. Ingen (igen i princip) kommer til kort, da der ingen facit er, når det drejer sig om menneskets værdi. Andre systemer derimod fremhæver forskel og sætter eleverne, klasserne og skolerne op imod hinanden – ikke mindst England, hvor 7% af befolkning går på privatskoler (skolepenge ca. 400.000 kr. årligt) og tager ca. 65% af alle topstillingerne. For at det kan lykkes at skelne og klassificere, er det nødvendigt at veje og måle. Når der er fokus på forskel, kan der ikke være tale om fællesskab – kun om grupperinger. Om vindere og tabere.

Toget sænker farten. Et par står op. Manden hiver en kuffert ned. Vi ankommer til en station. Ikke min. Heller ikke kvindens. Der står mange mennesker på perronen. Hun flytter sin taske, så den fylder sædet ved siden af hende. Dørene åbner sig. Folk stiger ind og ud. En kølig luft. Larm. Der bliver fløjtet. Vognen er fyldt. Vi er på vej igen. En mor ikklædt en sari med to børn søger siddepladser. Kvinden gør plads, og vi er pludselig del af en familie.

Endestation

Hvilken forskel gør så den danske dyrkelse af fællesskab? Så stort et spørgsmål kan ikke besvares her. Men jeg kan give et eksempel fra et stykke 'breaking news'. En ekspert ved navn Tom Bennett (se hans blog) har i dag udgivet en stor rapport om elevernes adfærd i engelske skoler. Det ser (selvfølgelig) ikke godt ud. Ifølge ham er elevernes adfærd udelukkende afhængig af skolens ledelse og bør kontrolleres mere i detaljer og med strammere regler. Så børnene skal fx ikke selv bestemme, hvordan de bevæger sig, men skal tvinges til

at gå ned ad skolens gange i venstre side. Det afgørende er, at det er skolen, som bestemmer adfærd, ikke eleverne – og at det for Tom Bennett er en selvfølge. Her er der klart forskel på fx en dansk (fri-)skole, hvor det anses som en del af almen dannelse, at eleverne selv kommer til at styre deres adfærd. Dette sker i meget høj grad gennem deres holdning til fællesskabet, deres anerkendelse af balancen mellem frihed og ansvar, og deres respekt for hinanden og for sig selv.

Jeg opfatter det som to modsatte og uforenelige billeder. På den ene side en flok børn, som vurderes og sorteres (allerede fra 2-års alderen) efter kriterier forudbestemt af en gruppe voksne, som ikke kender til børnene, men opstiller krav og standarder efter en række samfundsnormer, hvis formål er at opretholde et hierarkisk samfundsapparat. På den anden side en flok børn som får lov til at lege sig ind i forskellige fællesskaber, er hjulpet til at anerkende hinandens styrker og svagheder og lærer at omgås hinanden og at leve med deres egne og andres begrænsninger. Den første tilgang er stærkt normativ og kontrollerende og begrundes i et instrumentalt syn på børn; den anden er styret af et overordnet fællesskabsprincip, som tager udgangspunkt i barnet, men sigter mod en harmonisk helhed.

Bagved denne helhed ligger der et andet begreb, nemlig 'det fælles bedste', som heller ikke er særlig nemt at forklare folk fra andre lande. Ikke fordi ordene mangler, men fordi, hvis grundpræmissen er, at hvert individ stræber efter egen lykke og betragtes efter et darwinistisk naturprincip som vinder eller taber, så er det fælles bedste svært at få øje på. Brexit er en naturlig konsekvens af denne grundholdning. Det samme gælder affald smidt på gulvet og det instinktive ønske om ikke at give plads til andre i toget. Hvordan man tager hensyn til det fælles bedste, kan være svært at lære, men uden en forståelse for fællesskabet kan det vel ikke lade sig gøre. Og hvis en befolkning ikke handler ud fra det fælles bedste...

Toget er ved at ankomme i Victoria. Folk rejser sig. Jeg lukker computeren og pakker sammen. Folk tager hensyn til hinanden. Vi er i England. Høfligheden hersker. Kvinden kigger på mig.

'Have a nice day,' siger hun per automatik. Og skynder sig ud på perronen.

Mit svar fordamper ud i larm og ilende mennesker. Om hun hørte det? Om hun havde forstået? Vi følges ad hen mod udgangen.

Together.

Skole og læreruddannelse

De følgende tre artikler handler om skole i tiden og mod tiden.

Rune Holm skriver om baggrunden for fænomenet målstyring og de tilsigtede og utilsigtede følgevirkninger det allerede har fået på undervisning og lærerforståelsen. Carl August Jantzen rejser nogle aktuelle spørgsmål der overordnet set handler om, hvad vi som forældre og lærere kan navigere efter i fremtidens skole? Artiklen stiller ikke kun spørgsmål, men giver også mulige svar på spørgsmålene. Ole Pedersens artikel retter fokus på frafaldet på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser og hvorfor unge vælger som de gør? I artiklen præsenteres Den frie Lærerskole og de erfaringer og overvejelser der gennemtænkes og omsættes, for at skabe de bedste betingelser for mødet med generationer af lærerstuderende til denne uddannelse. *(Red)*

ILLUSTRATIONER: SIDE 16,19,22,25,26: MEDIEHOLDET, DEN FRIE LÆRERSKOLE, 2016. TEMA: FAGLIGHED, SIDE 20: FRA DUOEN BAG UNDERVISNINGSMATERIALET "LIGE I ØRET". KIRSTEN JUUL SEIDENFADEN OG MANNER PESCHCKE- KØEDT. SIDE 29: VIKINGESKIBET LINDHEIM SUNDS.

Målstyring og modstand

AF RUNE HOLM, LÆRER I HISTORIE OG SAMFUNDSFAG, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Målstyringen har nu været over os så lang tid, at vi kan begynde at vurdere konsekvenserne – og se tilbage og identificere nogle af årsagerne til, at undervisningsministeriets embedsfolk og diverse ministre var så ivrige efter at indføre den slags styring. De frie skoler er selvsagt ikke direkte underlagt denne styring, men er det alligevel mere eller mindre pga. eksamen i 9. klasse, og fordi rigtig mange skoler anvender ministeriets mål i det daglige arbejde. På Den frie Lærerskole er vi tilsvarende berørt, da vi er nødt til at inddrage mål og eksamensordninger i undervisningen i forbindelse med forbedelserne til årspraktikken.

Fra frihed til kontrol

Selve indførelsen af mål i undervisningen ligger efterhånden en lille menneskealder tilbage, og det ligner en velplanlagt kampagne, som startede med klare mål og endte med bindende mål. En udvikling fra inspiration og vejledning til læreren til bindende krav til, hvad eleverne skal lære. Nøgternt set både en pædagogisk og en samfundsmæssig revolution i dansk undervisningssammenhæng, fordi der her pilles ved den danske frihedstradition i almindelighed, ved lærerens frihed og forholdet mellem stat og civilsamfund. Det var i rigtig mange år læreren, der stod med det direkte fagligt-pædagogiske ansvar for undervisningen, et ansvar som var uddelegeret fra skoleleder og den lokale skolekommission. Ministeriet var langt væk og blandede sig stort set aldrig i den daglige undervisning. Og da det efterhånden skete, var det med råd og vejledning, inspiration og gode ord. Skolen var tæt på forældrene, men lærerne var de centrale fagpersoner, som der var betydelig respekt om. Det er på den baggrund tydeligt, at vi har bevæget os fra et tillidsbaseret, decentralt skolesystem, hvor de faglige fora fra universiteter over seminarier til faglærerforeninger stod for den fagligt-pædagogiske udvikling, til et centerstyret skolesystem, hvor ministre, centraladministration, håndplukkede "eksperter" og folketingspolitikere sætter dagsordenen. Kommunernes lokaladministrationer styres benhårdt fra København, og de lokale skoler styres tilsvarende med fast centraliseret hånd af lokaladministrationerne. På den måde er civilsamfundet, vi borgere, stort set sat ud af kraft i skolesammenhæng – undtagen på friskoleområdet. Det giver anledning til at spørge om folketingspolitikernes og ministeriets ret til overhovedet at blande sig så detaljeret i, hvad der foregår ude omkring. Folketinget skal vedtage rammelove, ikke detaljelove. I et demokrati skal der være plads til lokale og konkrete variationer og vurderinger. Og netop i skolesammenhæng bør det være forældre og fagfolk, som styrer. Er der ikke

det, bevæger vi os mod et fascistoidt samfund. I et demokrati er borgeren i centrum, og i Danmark er vi ikke til for statens skyld! Staten er vores stat, og skolen er borgernes skole.

På bagskud ser der ud til at være tre hovedårsager til de radikale ændringer. Pisamålingernes pegen på, at danske elever på afgørende områder som læsning, skrivning, matematik og naturfag haltede bagud. De økonomiske vanskeligheder, der startede med oliekrisen i 70'erne. Og et ideologisk skifte fra socialdemokratisk velfærdstænkning til liberalistisk konkurrencementalitet, som tog fart fra 80'erne.

Den disciplinerede, fagorienterede folkeskole fordampede stille og roligt fra sluttresserne og fremad, og det er ikke 68' tresserne skyld! Udviklingen startede før dem, det er snarere sen-50'er-generationens skyld, hvis man endelig vil hæfte det på nogen. For at gøre en lang historie kort: forholdene i familien og børneopdragelsen har ændret sig, og det smitter af i skolen. Ro og koncentreret arbejde i klassen er ikke mere en selvfølge. Respekten om lærerne er svundet ind, og på det sidste skal lærerne også slås med mobiltelefoner, computerspil, facebook, snapchat mv. i timerne!

Og så er der økonomien. Finansministeriet tildeler undervisningsministeriet en pulje penge, og der forhandles med Kommunernes Landsforening om, hvad der må kradses ind i skat – og det har siden 1990 handlet om nedskæringer og besparelser uden ende, dels pga. en vis økonomisk nødvendighed, dels med baggrund i den ideologisk funderede opfattelse, at det offentlige skal beskæres. Det har ramt skolerne som en damphammer. Man lukker skoler ned, lægger skoler sammen, hæver klassestørrelsen, fjerner lejrskoler og andet sjov. Uhum-ske toiletter og anden dårlig vedligeholdelse er ikke unormalt. Man hæver lærernes undervisningstimetall og skærer i forbedelsen, laver regler for, hvad læreren må uden for tilstedeværelsestid. Fag, lektionens længde og timetal bliver beskåret i de fleste fag, hvis ikke de bliver fjernet eller lagt sammen, og den effektive undervisningstid er kort – for kort. Der indføres nationale tests, så alle danske skolebørn kan testes samtidig flere gange om året, en pestilens for børnene. Og det foregår i stigende grad via edb, så der er automatisk korrektion/rettelse og karaktergivning efter retteark. Eksamen standardiseres følgelig, ellers kan maskiner ikke håndtere det, lærerens karaktergivning sløjfes, det er billigere blot med censors, som sidder med et utal af besvarelser og også må standardisere sit arbejde for at nå det på den knapt afmålte tid. Man flytter

på den måde ressourcer fra lærerarbejde til maskinpasning. Ovenikøbet rangordnes skolerne efter karaktersnit, så alle emsige forældre kan se, om deres skole holder mål. Det skal forestille at skabe bedre undervisning via konkurrence.

På den baggrund er det ikke vanskeligt at forstå, at der må masser af meget præcise videns- og kompetencemål til, for uden sådanne kan der jo ikke måles og vejes på maskinvis. Jeg er klar over, at man i ministeriet er i færd med at reducere de mange tusinde mål til noget mere fornuftigt, men overordnet set er skaden sket. Lærere, også dem der uddannes på Den frie Lærerskole, kan nu krydse af i koordinatsystemerne for at checke, om de nu også har opfyldt målene. Årsplanen struktureres efter målene, der er så og så lidt tid til at lære om det økonomiske kredsløb eller om dansk politik, for vi skal videre i teksten. Så er det bare ærgerligt, hvis halvdelen af eleverne ikke har greb om det.

Målstyringens bagsider

Der er flere ting, som er fundamentalt galt med målstyringen. I mine fag, historie og samfundsfag, er kompetencemålene reelt overordnet vidensmålene. Læreren kan for så vidt putte megen forskellig viden ind i undervisningen, blot kompetencemålene nås. Det har den langsigtede konsekvens, at viden som sådan opleves som unødvendig, lidt tilfældig og som noget, der bare kan googles. Det glemmes, at forudsætningen for at kunne stille gode spørgsmål er et vist vidensniveau. Rigtig mange elever går i stå med computeren, fordi de ikke ved, hvad de skal spørge den om. Som Georg Gearløs siger i en historie: Jeg har ikke spørgsmål nok til alle svarene. Kompetencer eksisterer ikke i et tomrum.

En anden nok så alvorlig konsekvens er, at den grundlæggende faglige debat – og den foregår også i samfundet bredt – om, hvad der er vigtigt at undervise i forsvinder i skolen. Hvilken historie skal børnene lære om? Tag bare debatten om de vestindiske øer og danskernes bidrag til slaveriet; den debat forsvinder i skolen. Det er en debat, som hører hjemme i medierne og i de klassiske faglige miljøer og ikke i ministeriet. Det er en fagpolitisk sag, ikke en partipolitisk sag, og den bør føres af fagpersoner, ikke af politikere, som er amatører på området. Et fag som historie, som grundlæggende er et dannelsesfag omskabes på denne måde til at redskabsfag for træning i almindeligt undersøgelsesarbejde. Men faget skal jo rumme meget mere. Der sker det, at vores fælles syn af vores fortid stille og roligt fordamper, et syn som selvfølgelig hele tiden er til debat og nyfortolkning, men som er nødvendigt for, at vores samfund hænger sammen og for, at vi i fællesskab kan forme vores fremtid.

Og hvem ejer borgeren, læreren og eleven? Det er som sagt ikke staten i et demokratisk samfund, det er os selv. Når

staten i form af nævenyttige politikere med mange forskellige dagsordener herunder et stort behov for profilering og branding, undervisningsministre, som ikke er folkevalgte til jobbet og embedsmænd med tal og kontrol i hovedet, sætter sig på skolen, bliver vi stille og roligt statens ejendom. Et velkendt mantra lyder: Når I nu får penge til at drive skole, har vi også ret til at kontrollere jer. Men her glemmes, at de penge har vi borgere betalt i skat. Det er vores egne penge, vi bruger på skole. Den langsigtede konsekvens er, at friheden tages fra os. Vi bliver agenter for en politisk styring, som i dag har tydeligt ensidigt økonomisk sigte – se bare på den megen snak om innovation. Og det til trods for, at skolen er meget, meget mere end optræning til jobfunktioner, som de færreste alligevel kan spå om.

Hvad vi ikke må slippe

God undervisning kan ikke bedrives, med mindre eleven opfattes som et fuldgældigt menneske på linje med læreren. Naturligvis skal der læres og opdrages, men eleven er ikke et passiv, som skal manipuleres. God undervisning er dialogisk, læreren skal skabe rammer, sætte sine egne mål og instruere, men det

er i samtalen og elevens afprøvning af sin forståelse, at der læres. På den måde skal læring ikke styres, men snarere rettes mod et mål, som kan nås på mange måder og på elevens egen måde. Og målet i sig selv kan sjældent formuleres videre præcist; det vil altid være en åben størrelse. Det er uendeligt vigtigt at fastholde, at både lærer og elev er frie mennesker, som i undervisningen har en række hensigter. Og det er tilsvarende vigtigt at holde fast i, at fag og faglighed er noget, der udvikles i en fri samtale/debat mellem fagfæller. Det kan aldrig blive en sag for politikere bortset

fra, at de skam gerne må deltage i debatten, men de har ikke ejerskab til den. Læreren skal have sin frihed til at sætte egne mål, men skal så til gengæld også være klar til at stå på mål for dem overfor sine elever, skolelederen og forældrene. Den gode skole skaber et "vi" som en relation mellem børn, forældre og skole, her er politikerne ikke med.

På den måde bliver maskintests en uting, og eksamen som en summativ evalueringsform noget der bør afskaffes. Men der skal selvfølgelig evalueres, ikke på de mange smarte, nye måder med spørgeskemaer, vandringer langs en imaginær linje, hen i et hjørne, 5 ord osv. Alt skolearbejde handler om at hjælpe eleverne til at nå så langt som muligt, ikke om at kontrollere dem. Derfor bør de nye eksamensordninger også indeholde solid vejledning, forarbejde til eksamen er også læring.

Og evaluering undervejs handler om en grundig samtale om, hvor langt vi er nået, hvad der mangler, hvordan vi kan gøre det bedre fremadrettet. Jeg skriver med vilje vi, for det er heller ikke elevernes opgave at give læreren karakter. Skolear-

bejde er en fælles proces, et samarbejde omkring de mål, vi i fællesskab sætter os. Det giver også mulighed for at vurdere, hvad der er blevet lært ved siden af de formulerede mål. Ikke sjældent viser det sig ovenikøbet at være hovedsagen, hvad der kan være nok så godt. Godt skolearbejde kan ikke kun vurderes på en enkelt mere eller mindre præcis målformulering: Der sker så meget undervejs; der kan være sidespring af høj kvalitet, der er sociale relationer, der er almindelig nysgerighed og åbning mod en større verden, der er forståelse og dybde, der er håndværksmæssige færdigheder med edb og blyant osv. Og det er vigtigt at holde fast i, at det at være i det lærende rum er værdifuldt i sig selv. Vi går ikke i skole for at blive vurderet, men fordi det er fantastisk at lære.

Umyndiggørelsen

Og hvad med eleverne? De får ustandseligt at vide, at de er individualister. Det handler om deres personlige udvikling og så mange tolv-taller som muligt. Ikke underligt at gruppearbejde af mange opfattes som et onde. De vænnes stille og roligt til at blive vurderet hele tiden, og de føler sig skidt tilpas, hvis de ikke jævnligt får at vide, hvor de står. De har simpelt hen fået behov for karakterer og tests. Og de vænnes til at løse præcist definerede opgaver. Det åbne undersøgende rum, som skabes af lærerens og elevernes fælles interesser svinder ind. Det hæmmer udviklingen af den faglige kreativitet og evnen til at løse nye og uventede opgaver. Og er kontraproduktivt i forhold til den megen snak om innovation.

Og hvad med lærerne? Lærerne uddannes i stigende grad til tilrettelægger af undervisningsforløb, andre har udformet for dem. Materialet ligger på nettet, man behøver såmænd ikke tænke så meget mere selv. Jeg hører tit en kommentar som: hvorfor skal vi genopdage den dybe tallerken, vi kan jo bare bruge det, som er lavet. Jo tak, men uddannelse handler faktisk om at (gen)opdage den dybe tallerken. Det er forudsætningen for, at læreren kritisk kan vurdere det materiale andre har udarbejdet. Trenden er klart en overflytning af ressourcer fra lærerens forberedelse til kommercielle firmaers produktion af undervisningsmateriale.

Og hvad med den demokratiske kultur på skolerne? Det store billede peger på langt færre lærermøder og mere central styring også på den enkelte skole, på U.C.erne er lærermøderne f.eks. sparet væk! Samarbejdet handler snævert om den enkelte elev, målopfyldelse og teamaftaler.

At vende tilbage til skolen af i går er naturligvis ikke muligt, og det bliver ikke nemt at rette kursen på den Titanic, som nu styrer mod et isbjerg. Men husk, at børn ikke går i skole for erhvervslivets skyld, formålet er ikke at udvikle lønarbejdere, som kan bruges og smides væk. Målet er fuldvoksne, livsduelige medmennesker, og det klarer "evidensbaseret", metodefikseret målstyring ikke at levere. Der er derimod brug for, at lærerne får givet samfundets tillid til deres indsats tilbage, at kontrolsystemerne ruller baglæns. Og der er brug for at genskabe et pædagogisk sprog, som fokuserer på det fantastiske, der sker i undervisningen mellem lærer og elev.

En revitalisering af den dannelsesteoretiske didaktik

AF CARL AUGUST JANTZEN, LÆRER I PÆDAGOGIK, PSYKOLOGI OG DIDAKTIK, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Jeg er bekymret.... Jeg har to børn i alderen 2 til 5 år. Jeg er uddannet lærer og cand. mag i pædagogik, men til trods for det, aner jeg ikke, hvad der er den rigtige pædagogik, når det kommer til mine egne børn. Jeg ved ikke, hvilke kompetencer jeg skal vægte, hvilke omgangs- og samværsformer, der skal prioriteres, hvad jeg skal lære dem, og hvad der er vigtigt for dem at vide. Kort sagt; jeg er samspilsramt i opdragelsen af mine egne børn!

Det passer ikke helt, men den fremtid, der tegner sig for dem, ser ud til at blive radikalt anderledes end den nutid, jeg selv kender. Det etiske perspektiv på verden og det dannelsesbegreb, jeg selv tager udgangspunkt i og benytter som min egen indre kompasnål for at kunne navigere mellem rigtigt og forkert igennem livet, har jeg i og for sig ikke sluppet troen på. Derimod er jeg dog blevet i tvivl om, om der overhovedet er noget i mit navigationssystem, der er værd at videregive til næste generation?

I politologen Francis Fukuyamas bog: "Political Order and Political Decay" (2014)¹ beskriver han, hvordan de ellers så stabile vestlige demokratier er ved at slå revner. Jeg behøver ikke nævne navne. Alle ved, hvad jeg taler om, hvis jeg siger, at der sker store omvæltninger i Europa og i USA (og andre steder på kloden) netop nu. Disse omvæltninger sker dog ikke blot, fordi særlige personer kommer til magten. De er en del af en langt større folkelig bevægelse, der bidrager til, at de ellers relativt stabile samfund, der har været under opbygning siden 2. Verdenskrig nu ryster i deres fundament. Fukuyama påpeger, at stærke samfund kræver stabile institutioner og systemer, men det er netop det modsatte, vi ser nu. De demokratiske processer, hvor man finder sammen i anerkendelse, respekt og samhørighed til trods for uenighed, er gået af mode. Traditionelle partier og gamle fortællinger om stabilitet og fred er gået af mode. I stedet er institutionerne, systemerne, ja selv sandheden til diskussion. Dette ændrer samtidig ved diskussionerne i samfundet. Måden vi er sammen på, måden vi taler om – med og til hinanden på. Hvad der er vores ret, og hvad der er vores pligt.

Dette er pludselig blevet relative størrelser, der ikke har et fælles kulturelt pejlemærke, vi kan referere til. Hvem og hvad skal jeg respektere og tro på, eller hvad skal jeg vide? Det er spørgsmål til det individuelle menneskelige projekt, som samtidig gør det svært at tale om et os – eller tale om institutionel eller samfundsmæssig sammenhængskraft.

Så hvad skal jeg nu gøre, når verden frisætter mine børn til kontingens uden etik, uden faste fællesskaber eller given værdi? Skal jeg lade tilfældigheden råde og håbe på, de selv finder en farbar vej? Nej, det skal jeg ikke, for jeg er naiv og tror på didaktiske mirakler! Derfor har jeg også tænkt mig at opdrage mine børn ud fra mine dannelsesmæssige idealer, og så håber jeg på, at skolen og uddannelsesinstitutionerne vil gøre noget tilsvarende. For selvom mit navigationssystem måske ikke er tilstrækkeligt i en ukendt fremtid, så markerer det dog en retning og et pejlemærke i forhold til det at være og til at blive et menneske blandt mennesker. Det er nemlig det, vi kan som forældre, som lærere og undervisere. Vi kan vælge noget ud og markere det som mere vigtigt og mere rigtigt end noget andet, og så vil det faktisk blive mere vigtigt og mere rigtigt. Det er den magt, vi har, og hvis vi bruger den fornuftigt, kan det oven i købet være, vi kan bidrage til udviklingen af kommende generationer og hjælpe dem med at gøre verden mindre relativ og give vores børn noget at pejle efter.

I en skole og uddannelsesmæssig kontekst mener jeg, dette faktisk er et argument for en revitalisering af den dannelsesteoretiske didaktik, der længe har haft trange kår i skole- og uddannelsesverdenen. Denne retning fremhæver nemlig overvejelserne omkring *indhold* og *formål* som det væsentligste i didaktikken. Indholdet refererer her til det, der vælges ud. Det, der markeres som vigtigt, og som eleverne derfor skal præsenteres for, skal beskæftige sig med og lære af. Mens argumenterne for, hvorfor netop dette blev valgt ud,

refererer til formålet. Kortfattet kan man sige, at det centrale i den dannelseseoretiske didaktik er spørgsmålene: *Hvad?* og *hvorfor?* Hvad vælges som indhold for undervisningen og *hvorfor?*²

Der har altid i denne didaktik været tradition for, at læreren, skolen eller institutionen selv kunne træffe disse valg og bære det medfølgende ansvar. Altså tiltro til, at der lå en professionel refleksion bag indholdsvalg og begrundelsen herfor, og at disse begrundelser naturligvis også i det brede perspektiv henviste til elevernes dannelse og myndiggørelse.

Det er dog imidlertid ikke dannelse i et didaktisk perspektiv, der er mest på mode. Derimod er det det didaktiske spørgsmål om *hvordan*, der vinder mest genklang i skole- og uddannelsesverdenen for tiden. Hvordan skaber man størst læring? Hvordan motiverer man eleverne? Hvordan strukturerer vi skemaet?³ osv. Det er ikke fordi disse didaktiske overvejelser er uinteressante, de tager bare ikke stilling til, hvorfor vi har skole, og hvad vi skal med den. De nøjes til gengæld med at forholde sig til strukturerne af den konkrete, presserende hverdag, og hvis jeg en gang imellem skulle komme til at stikke næbbet frem på en skole et sted et spørgsmål: "Hvorfor har I det fag, eller hvad skal eleverne lære af det?" – så ryster folk på

hovedet af min gammeldags tilgang til didaktik, der komplicerer alting med sine højtravende og abstrakte refleksioner. – "Selvfølgelig skal de lære det", bliver der så svaret.

Men det er netop selvfølgelighederne, der gør, at indholdet stivner og systemet bliver instrumentelt. Det kan ske i skolen, men det kan også ske på de videregående uddannelser. En ny undersøgelse af fremdriftsreformen⁴ peger f.eks. på, at undervisere på landets universiteter vurderer, at reformen har medført, at de studerende nu har en tilbøjelighed til at fokusere mere på eksamen frem for undervisningen. Samtidig vurderes det også, at de studerendes mulighed for at udvikle refleksive, kritiske og analytiske evner gennem studiet er blevet mindre. Hvordan hænger det nu sammen?...

Det modsatte kan dog også sagtens forekomme. Altså uddannelser, der ikke fokuserer på eksamen, men f.eks. på projekter og andre arbejdsformer, hvor de studerende er overladt til sig selv i afgørelsen af, hvad de skal beskæftige sig med og måske af samme grund har svært ved det, fordi der ikke er noget, der konstituerer rammen for det væsentlige.

Begge dele er lige u hensigtsmæssige, fordi der ikke i nogen af tilfældene er tale om en didaktisk refleksion med fokus på formålet.

Formåls- og indholdsrefleksion er en professionel aktivitet for lærere og undervisere, der bør tages alvorligt – i hvert fald hvis vi ønsker at tage dannelsesbegrebet alvorligt.

Når tingene bliver lige gyldige, bliver de også ofte ligegyldige. Sådan bør det ikke være. *Noget* vælges og tildeles værdi, men det kræver ofte en didaktik analytisk tilgang for at få øje på det i skolen og på uddannelserne. Derudover kræver det også, at man tør tage ansvar og tør stå ved sine valg (og fravalg) som lærer og underviser, og at man tør fremhæve noget som vigtigt, fordi det giver mening som pejlemærke for den enkelte, men også fordi det indeholder værdier, der kan

bidrage til sammenhængskraften og fællesskabet i et ellers pluralistisk samfund.

I min ideelle drømmeverden var den dannelsesteoretiske didaktik derfor allerede revitaliseret og implementeret i det danske skole- og uddannelsessystem.

Det er i hvert fald et ideal. Det er måske også en utopi, der lige nu synes svær at realisere. I mellemtiden kan vi jo så spekulere over, hvad vi for tiden går og spilder vores elevers og studerendes tid med, og jeg kan spekulere videre over, hvordan jeg har tænkt mig at opdrage mine børn i den postfaktuelle virkelighed. *Hvad skal de lære og hvorfor?*

¹ Francis Fukuyama: Political Order and Decay – From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy. Forlaget: Farrar Straus & Giroux 2014

² Se også Carl Aage Larsens artikel Didaktik og metodik – en indføring fra Didaktiske emner belyst gennem 12 artikler Carl Aa. Larsen & og C.A. Høegh Larsen. Danmarks pædagogiske bibliotek 1976

³ Se også Bo Steffensens bog: Det fagdidaktiske projekt – almen fagdidaktik set i lyset af viden dannelse og læring. Akademisk forlag 2003

⁴ Informationerne om undersøgelsen er hentet i Magisterbladet nr. 04 2017

Den frie Lærerskole – læreruddannelsen til de frie skoler

AF OLE PEDERSEN, FORSTANDER, DEN FRIE LÆRERSKOLE

Kort tid efter jeg var tiltrådt som forstander på Den frie Lærerskole, var jeg en dag på vej til Svendborg. En studerende fra første årgang stod og blaffede for at komme hurtigt til byen. Jeg standsede og tog hende med. Jeg ville gerne vide noget om, hvordan hun havde det på skolen, på studiet, og om hun var faldet til her i det sydfynske. Herefter spurgte jeg til, om hun havde fundet sig en tre-ugers praktik i ugerne op til påskeferien, og jeg var nysgerrig på, hvilken skole hun havde valgt.

"Jeg har fået en aftale med en skole i Indien, hvor jeg var i tre måneder sidste år, så der tager jeg ned igen, og bliver der hen over påsken."

"Ok", bemærkede jeg, "det var da noget af en udflugt for tre ugers praktik."

"Ja - men jeg rejste rundt dernede hele sidste år, og jeg kan mærke, at jeg ikke er færdig med det land - så nu glæder jeg mig." Hun overtalte en veninde, som ikke var særlig berejst, til at tage med derned. I måneden op til praktikugerne solgte de alt, hvad de ejede, skaffede sig penge til en returbillet, og havde seks gode og lærerige uger i Indien. De to unge kvinder var begge oplagte lærerstuderende; de var selvstændige, målrettede, erfarne, videbegærlige osv.

I skrivende stund er den ene ved at afslutte uddannelsen efter at være 'fastholdt' på uddannelsen, mens den anden indgår i statistikken over 'frafaldne'.

På den måde slår de temaerne for denne artikel an.

Tanker om frafald

Der tales meget om de unges frafald på uddannelserne i disse år. Det gælder både frafaldet på ungdomsuddannelserne og frafaldet på de videregående uddannelser.

Bekymrende overskrifter i aviser som 'Frafald på uddannelser koster milliarder' (Politiken 2016) og lignende er med til at sætte en dagsorden om, at vi her har et alvorligt problem – som også er dyrt for samfundet og for den enkelte. Selv om baggrunden for udregningen af, at det netop koster en milliard er baseret mere på skøn end på evidens (DI, UUDanmark, AE 2016).

Formodentligt for at skabe et samlet overblik over situationen pålægges institutionerne at opsamle og offentliggøre oplysninger om fuldførelsesfrekvenser og frafald (LBK nr 771 af 10/06/2015). Oplysninger, som ministerierne senere sammenfatter fx i 'Uddannelseszoom' (<https://ug.dk/vaerktoej/uddannelseszoom/#/>), hvilken er sammensat af statistiske oplysninger, der i nogen udstrækning afspejler virkeligheden.

Måske er frafaldet ikke hverken et nyt fænomen eller et problem i sig selv. Måske ligger forklaringen til vores kollektive fortvivlelse i den bevægelse, vi har foretaget fra, at alle skal kunne få en uddannelse, til at alle skal have en uddannelse – man fristes næsten til at tilføje; hvad enten de vil det eller ej.

De mange undersøgelser (EVA 2013) af frafald og årsagerne hertil peger på en meget bred vifte af begrundelser, som igen hører hjemme i forskellige kategorier.

Nogle gange tænker jeg på, om en af de væsentlige årsager, som ikke indgår i diverse undersøgelser, måske ligger i, at vi i mange år har søgt at opelske en friheds- og selvstændighedskultur blandt børn og unge som et fundament i en danske skoletradition, hvor bl.a. deltagelse, medindflydelse, kritisk stillingtagen, kreativitet og holdningsdannelse har været centrale elementer.

Måske er det bare lykkedes for skolen i vid udstrækning at skabe disse karaktertræk hos rigtig mange af de unge. Så nu

vælger del Ikke nødvendigvis som vi voksne synes, de skal. De fra-vælger, om-vælger og til-vælger, som det nu engang passer bedst til dem, når det passer dem.

Min oplevelse med de to unge studerende, som valgte at tage deres første praktikforløb i Indien, kunne indikere noget i den retning.

Når vi vælger at betragte de unges valg og fravalg ud fra vore egne – samfundets, arbejdsmarkedets, uddannelsesinstitutionernes og politikernes – interesser, så vil der naturligvis opstå diskrepans.

Skiftende regeringer søger at gribe ind i de unges virkelighed ved skiftevis at lokke dem med gulerødder og svinge pisen over dem. Og lige lidt hjælper det tilsyneladende! Argumenter af økonomisk samfundskarakter preller fuldstændig af på unge først i 20-erne. For dem er det oplevelsen af studiet i alle dets mange facetter, der afgør, om de bliver, eller om de går – videre.

Tiltag som at lokke de unge med at forhøje et slattent eksamensgennemsnit, hvis blot den unge vil skynde sig, gør tingene endnu mere groteske. For det første viser det med al ønskelig tydelighed, at eksamen ikke har nogen betydning for det system, der afholder dem! For det andet får det ganske vist de unge til at skynde sig ind på de uddannelser, de nu pludselig har adgang til – hvorefter de søger orlov, så de kan realisere den drøm, de gik med, eller holde den pause fra uddannelsessystemet, som de havde set frem til.

Ser vi på årsager til frafaldet og om- og tilvalget ud fra den unges synsvinkel, er det af afgørende betydning, at den unge i opstarten af sit studie føler sig mødt, udfordret optimalt og oplever at blive set og accepteret som person. For dem indeholder et valg af uddannelse, både en social, en faglig og en psykologisk vinkel.

Institutionernes information om studiet og dets overskuelighed betyder også noget for den nye studerende. Hvis ikke vi tilrettelægger studiet på en måde, der giver mening for dem, gør det tilegnelsesprocessen sværere for dem.

Underviserne, deres faglige attitude og optagethed er endnu en vigtig parameter.

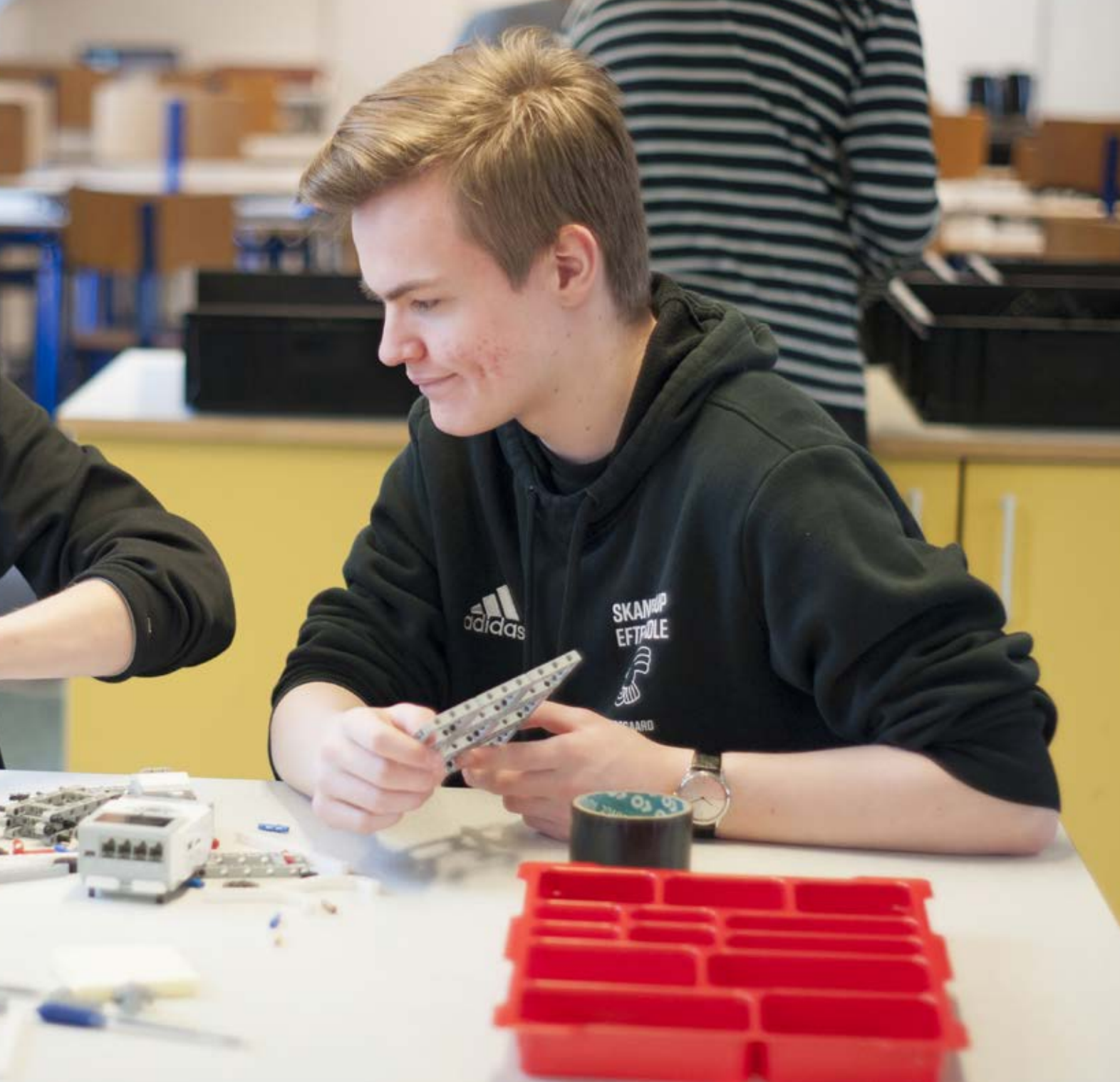
De andre nye medstuderende og det indbyrdes møde betyder meget – og set i sammenhæng med de ældre studerendes sociale attituder og imødekommenhed, kan dette forhold blive det vigtigste for den nye studerende i de første uger og måneder af studiet.

Både de negative og de positive sociale oplevelser holder sig i lang tid, hvad enten de er baseret på reelle forhold eller ej. Begge typer af oplevelser vil spille en væsentlig rolle for, hvor-

dan den studerende bevæger sig fra legitim perifer deltager til fuldgyldig deltager (Lave og Wenger, 2003) i sit nye studie.

Dette forhold er blevet belyst på forskellig vis gennem tiden, og det er snart 20 år siden, at Bo Jakobsen belyste forholdet i sin artikel om: 'Den psykologiske udvikling hos studerende' (in Knudsen, 2000). Uden direkte at belyse frafald pegede han dengang på det store arbejde, den enkelte studerende skal gennem for at bevæge sig fra tankemønstre i det tidligere liv og sociale netværk til at kunne finde sig tilrette i nye sprogkoder og sociale spilleregler og udvikle sig både kognitiv og personligt.

Den fase, hvor den studerende vælger enten at forblive perifer eller blive fuldgældig deltager, ligger i første del af et studie, og i nyere undersøgelser skelnes der da også mellem tidligt frafald, som sker inden for det første halve år, og så det frafald, der optræder senere (EVA, 2013).

Hvorfor bliver de ikke? spørges der insisterende til de unge (Ulriksen, 2011). Forfatterne til den nævnte artikel refererer til Vincent Tintos model for frafald, hvor der bl.a. peges på, at frafaldet dels er en proces, der foregår over tid, dels at der er mange forskellige faktorer, som indvirker på beslutningen (Tinto, 1994).

Også EVA (EVA, 2013) peger på – mindst – 10 forhold, som i et uendeligt antal kombinationer spiller sammen og kan være udslagsgivende for, hvorvidt den unge bliver på eller forlader sit 'drømmestudie'.

Enhver uddannelsesinstitution har som en del af sit DNA fokus på, om de studerende trives og deltager, om de udvikler sig, og om de tilegner sig en professionsidentitet. Derfor er det hver gang lige ærgerligt, når en studerende ophører på vore uddannelser. Vi gransker os selv og den studerende og søger at finde forklaringer, som vi kan bruge til at opbygge en praksis, hvor det ikke sker igen.

Men det er ikke en mulighed. Der er for mange parametre (10!), der ligger uden for vores rækkevidde, og hvis resultat mange gange først viser sig undervejs i studiet – ofte som en overraskelse for den studerende selv.

Som i den indledende fortælling om de to studerende. Den af de to, som forlod studiet, havde ingen anelse om, at hun gennem sit studie på Lærerskolen ville nå frem til en erkendelse af, at hun nu skulle ud og være opsøgende i sit liv om forhold, hun knapt vidste noget om, før hun startede.

Hun er på den måde et fornemt udtryk for at have tilegnet sig noget af læreruddannelsens grundsubstans, men valgte så at bruge denne nyhvervede selvstændighed til at træde ind i statistikken over 'frafaldne'.

For mig at se er det spørgsmål, vi på uddannelsesinstitutionerne skal fokusere på og i en vedvarende proces søge at svare an til i virkeligheden: *Hvorfor bliver de?*

Hvad er det, der gør, at nutidens unge med alle deres muligheder og erfaringer, vælger at *comitte* sig til lige netop denne eller denne uddannelse? Hvilke forhold er det, vi som uddannelsesinstitutioner kan skabe, for at både de egnede og de *måske* egnede finder sig til rette, udfordres og uddannes hos os og bliver dygtige lærere, sygeplejersker, pædagoger osv.?

Det kan jeg naturligvis ikke svare generelt på. I en eller anden forstand kan man sige, at hver enkelt institution svarer på dette spørgsmål i den måde, vi hver især tilrettelægger uddannelsen på – i det omfang vi hver især har indflydelse på forholdene. Hvad er det for et sted, en kultur, der møder de unge, når de den første dag træder ind på vore institutioner? For slet ikke at nævne det vigtigste: Hvem er det, de møder, og hvordan bliver de mødt?

For at følge op på denne tanke vil jeg i et følgende kort beskrive, hvordan vi på Den frie Lærerskole i Ollerup tilrettelægger læreruddannelsen, og hvilke muligheder og aspekter vi har tillagt betydning ud over de almene vilkår for en læreruddannelse.

Præsentation af Den frie Lærerskole

Den frie Lærerskole blev oprettet i 1949 på initiativ af friskoler, efterskoler og højskoler. Lærerarbejdet i de frie skoler er traditionelt også et folkeligt arbejde, hvilket afspejler sig i Fundatsen for Den frie lærerskole (Uddrag af skolens Fundats, der er godkendt af Uddannelses- og Forskningsministeren):

- §2 Den frie Lærerskoles baggrund er traditionen efter N.F.S. Grundtvig og Kr. Kold, og den arbejder på grundlag af det syn på skole, menneskeliv og folkeliv, som udspringer heraf.
- §3 Ud fra ovenstående er det skolens formål at:
- uddanne lærere til friskoler, efterskoler og højskoler samt andre skoleformer
 - inspirere til folkeoplysning, aktivt medborgerskab og global forståelse
 - inspirere til at deltage i og lede forenings- og netværksarbejde
 - tilbyde og udvikle videreuddannelse.

- §4 Skolens læreruddannelse er eksamensfri. Der udstedes afgangsbetegnelse med personlige udtalelser om studieaktiviteter.

Derudover kan det nævnes, at de studerende betaler i alt ca. 25.000 kr. årligt, dels som skolepenge/undervisningsafgift, dels som betaling for daglig fælles spising i det kostskolelige miljø, uddannelsen er tilrettelagt i.

Optagelse

Vi har erfaret, at vi kan påvirke frafaldet på uddannelsen synligt, hvis vi er gode til at optage de studerende, som er motiverede for at blive lærere, og som samtidig har gjort sig tanker om, hvad det vil sige at blive lærer fra Lærerskolen. Vi ved, at studiet og studielivet kræver modenhed og selvdisciplin. Vi inviterer derfor alle ansøgere, som opfylder optagelseskriterierne, til en samtale med to lærere inden optagelse på studiet for at kunne danne os et helhedsindtryk af den nye studerende.

Adgangskriterier:

For at begynde uddannelsen skal ansøgeren:

- være fyldt 20 år ved studiets begyndelse
- have gået 10 år i skole
- have afsluttet en gymnasial uddannelse eller kunne sandsynliggøre, at ansøgeren besidder realkompetencer på niveau hermed eventuelt fra andre ungdomsuddannelser. Det er især vigtigt, at du behersker det danske sprog i skrift og tale.
- have livserfaring fra højskoleophold, foreningsliv, udlandsophold, faglig uddannelse og/eller erhvervsarbejde eller lignende i et omfang svarende til mindst ét år.

Samtalen er ikke så omfattende eller så skematisk kontrolleret som de MMI-baserede samtaler (UFM, 2014), der føres med Kvote2-ansøgere på den offentlige læreruddannelse (UFM, 2015).

Ansøgerne bliver på forhånd bedt om at ledsage deres ansøgning med en skriftlig motivation. I selve samtalen har vi fem hovedområder, der søges uddybet:

- Formelle og nonformelle kompetencer
- relevant erhvervs erfaring,
- fritidsjob og interesser
- sociale/verbale kompetencer
- andre særlige forhold.

De studerende er lige omkring 24 år ved studiestart og mht. kønsfordelingen, er der lidt flere mænd end kvinder.

Læreruddannelsen

Læreruddannelsen er femårig og opdelt i tre perioder.

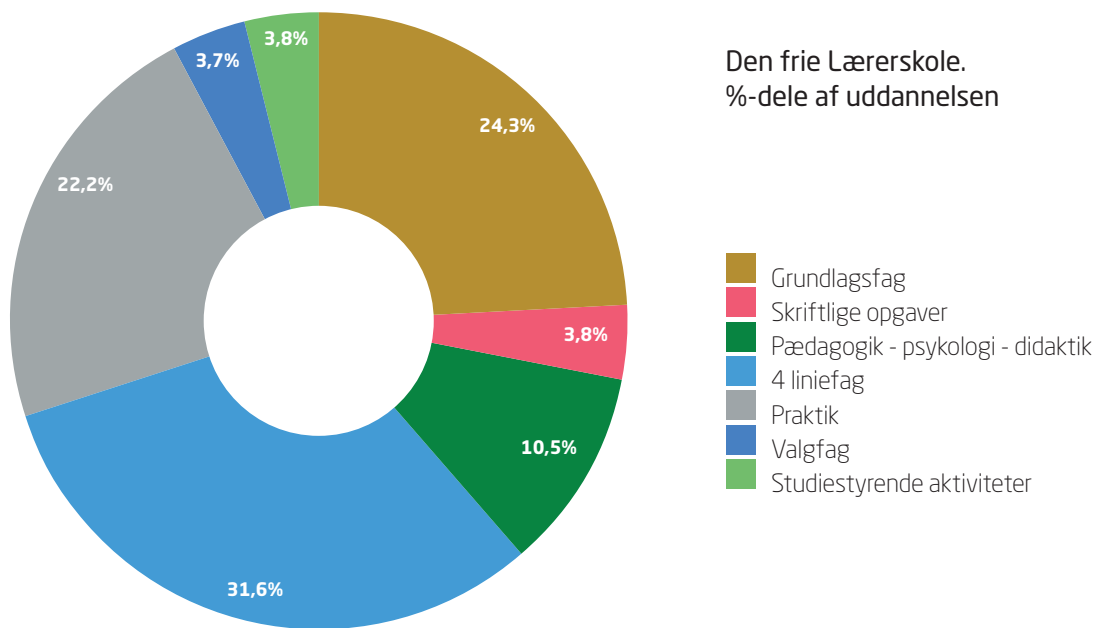
- Underbygningen på to år
- Lønnet arbejdspraktik i en skole eller anden form for undervisningsinstitution i et år
- Overbygningen på to år

Der er som nævnt ingen eksamen på uddannelsen. Der udarbejdes i stedet grundige udtalelser i fagforløbene, praktikken og den almene studiedeltagelse. Det giver os meget ekstra værdifuld studietid hen over årene. Vi har til gengæld mødeligt på hele uddannelsen, hvilken vi håndhæver rimelig firkantet.

Uddannelsen er tilrettelagt i en udpræget demokratisk struktur, og størstedelen af de mange tiltag, der holder en læreruddannelse kørende i vores kostskolelige miljø, foregår i udvalgsarbejde, hvor lærere og studerende arbejder sammen om opgaveløsning. De studerende er organisatorisk knyttet til deres klasser, deres årgang, elevmødet og stormødet. I forbindelse med stormødet indgår de i basisgrupper, hvor to lærere og lige mange studerende fra hver årgang drøfter forhold, der lægges til beslutning på stormøderne.

Stormødet har en væsentlig indflydelse på skolens drift og beslutter bl.a., hvordan den økonomiske ramme fordeles til fag, bibliotek, fællestimer m.v. Herudover drøfter og indstiller stormødet også Undervisningsplanen, (U-planen) Årsplan og løbende ændringer.

Vi har på denne måde organiseret os i et fællesskab, hvor den enkelte studerende er bundet op på flere forskellige grupperinger, der hver især både løser opgaver, har ansvar og indflydelse. Vi mener, at det har betydning for nutidens unge at blive hørt og få reel medindflydelse på egne forhold. Samtidig med at tjene som motiverende faktor er det en øvelse i fundamentale lærerkompetencer.

Lærerskolen som lærestykke

Vi har en ambition om, at de studerende skal opleve, hvordan en skole fungerer i alle dens facetter ved at studere her. De inddrages i beslutninger om muligheder, begrænsninger og prioriteringer i hele skolens drift.

Gennem de mange fællesskabs- og studiestyrende aktiviteter, skal de arbejde sammen med pedeller, køkkenpersonale, kontorpersonele, biblioteket, lærere, ledelse, styrelse og tillidsmandskreds på forskellige måder, hvilke er med til at vise dem, hvordan en skole er bygget op, og hvordan den fungerer i sin helhed.

Skolens ansatte arbejder på at udføre deres arbejde på en måde, som kan være et lærestykke for de studerende og meget gerne må fremstå som et ideal, de studerende senere kan spejle deres eget engagement i.

Vi har meget undervisning på skolen. Vi tror på, at ved at tilrettelægge undervisningen på en måde, så de studerende dels studerer faget, dels hele tiden arbejder med formidling af faget i samarbejde med deres lærere, får de nogle erfaringer med sig, som de senere vil nyde godt af i deres lærerarbejde. De bliver vant til at reflektere over egen praksis, at drøfte deres undervisning med lærere og medstuderende. Og ikke mindst kommer de til at opleve og diskutere mange forskellige måder at gøre tingene på. I forbindelse med praktik og de særlige undervisningsforløb optræder lærerne i en vejlederrolle og har dermed tæt kontakt med de studerende i disse forløb.

Vejledning bliver en større og større del af lærerarbejdet, og det er af stor betydning, at de nyuddannede har erfaring fra og viden om, hvordan denne opgave løses.

Hvorfor bliver de?

Den frie Lærerskole har som alle andre uddannelser et vist frafald. Selv om vi bruger mange ressourcer på at optage de studerende, kan vi ikke styre dem – hvad vi heller ikke vil.

Det største frafald oplever vi omkring praktikåret. Efter de første fire semestre, er der mellem 5 og 10 studerende, der er stoppet på skolen. Efter det tredje år er der igen mellem 5 og 10 studerende, der stopper. De studerende, der påbegynder 4. årgang, færdiggør stort set alle sammen uddannelsen.

Praktikåret er på denne måde den helt store sten på vejen for de studerende.

På baggrund af samtaler med de studerende og deres vejledere tillader jeg mig at tro, at de studerende, som falder fra her af forskellige årsager, i vid udstrækning ville indgå i den anden statistik om, hvor mange unge lærere, der efter kort tid forlader faget.

Vi kan altså ikke bryste os af, at en markant højere procentdel af vore studerende gennemfører uddannelsen i modsætning til de øvrige uddannelsessteder.

Men vi kan sige, at de studerende, der gennemfører uddannelsen på Lærerskolen, gør det med stort engagement og

måltrettethed, og de har fået en grundlæggende erfaring med sig selv som lærer.

De har skabt en meningsfylde for sig selv og deres lærervirke, som de på fornem vis bærer med sig ud i skolerne. Det er efter min mening, det vi kan præstere som uddannelsessteder; at kvalificere de unge så godt som muligt til det arbejdsliv, de uddanner sig til.

Som lærere skal de have styr på deres personlighed for at kunne håndtere alle de mange forskellige relationer, der afgør, om deres arbejde lykkes eller ej. De skal have en så høj grad af faglig viden, at de kan finde mange måder og indfaldsvinkler til deres undervisning og ikke mindst kunne ind- og udtrække deres fag i mange nye sammenhænge.

Og så skal de være de personer, som deres elever kan spejle sig i og hente inspiration fra, mens de nu går i gang med deres uddannelsesvej. Det må vi tilrettelægge uddannelsen og dens samvær efter.

Litteraturliste

- EVA 2013: Frafald på læreruddannelsen
- LBK nr 771 af 10/06/2015: Om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne m.v. §2
- Dansk Industri, UUDanmark, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: Kortlægning af unges uddannelsesveje (2016)
- Kaner, S m.fl. (1996): Facilitator's Guide to Participatory Decision-Making
- Knudsen, A & Jensen C.N. red. (2000): Ungdomsliv og læreprocesser i det moderne samfund. Billesø & Baltzer
- Lave og Wenger (2003): Situeret læring og andre tekster. Hans Reitzels Forlag
- Politiken, 6. september 2016, <http://politiken.dk/indland/uddannelse/article5634751.ece>
- Tinto, V (1994): Leaving College – Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition
- Uddannelseszoom: <https://ug.dk/vaerktoej/uddannelseszoom/#/>
- UFM (2014) Evaluering af optagelsessamtalerne på Læreruddannelsen
- UFM (2015) Vejledning om optagelsessamtaler på uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen.

Ansatte på Den frie Lærerskole PR. 1. APRIL 2017

FORSTANDER / LÆRERE

Ole Pedersen
Forstander

Anette Bøtter-Jensen
Dansk / Fortælling

Christian Dyrst
Musik

Bent Hansen
Friluftsliv, Fortælling,
PD-fortælling

Lars Hansen
Håndværk

Rune Holm
Historie-Samfund /
Fællesskab, PD

Lone Billeskov Jansen
Dansk

Carl August Jantzen
Pædagogik, Psykologi,
Didaktik, PD

Jakob Steensig
Medie

Hanne Kirk
Drama / Fortælling,
PD-Drama

Ulla Lindholm
Håndværk

Gitte Tinning Madsen
Studievejleder, praktikkoor-
dinator, info.medarbejder,
underviser

John Frederick Mason
Engelsk

Thor Mårtensson
Idræt

Carsten Borbye Nielsen
Musik

Ingvar Haubjerg Nielsen
Naturfag / Friluftsliv

Marianne Rasmussen
Religion

Søren Rasmussen
Medie

Joachim Schade
Tysk

Lasse Snorgaard
Medie

Martin Søgaard
Matematik, Fysik / Kemi

Laust Riis-Søndergaard
Pædagogik, psykologi,
didaktik, PD og
kursusleder

Elin Østergaard
Billedkunst

Betegnelsen **PD** betyder, at der også undervises på de Pædagogiske Diplomuuddannelser i Efter-videreuddannelsen.

ADMINISTRATION / BIBLIOTEK

Tina Kornerup Kok
Kontorassistent

Gitte Mørkenborg Olsen
Kontorassistent

Anne Marie Hansen
Kontorassistent

Lea Pajbjerg Rasmussen
Kontorassistent

Sandie Lysgaard-Hansen
Kontorassistent

Tina Mortensen
Bibliotekar

PEDELOMRÅDET

Poul Erik Slabiak
Pedel

Henrik Knudsen
Serviceleder

Claus Jervelund
Pedelmedhjælp

Brian Bro Hansen
Pedelmedhjælper

KØKKEN / RENGØRING

Lenette Kronesgård
Køkkenleder

Inger Ullerlund
Ernæringsassistent

Phut Wongwian
Køkkenmedhjælper

Kirsten Christensen
Køkkenmedhj./
rengøring

Olga Mørck
Køkkenmedhjælper

Henriette Bogetoft Larsen
Ernæringsassistentelev

Annemarie Skov
Rengøring

Annegrethe Stenner
Henriksen
Rengøring

DFLINFO

2017-2018

LÆRERUDDANNELSEN TIL DE FRIE SKOLER

EFTER-VIDEREUDDANNELSE TIL DE FRIE SKOLER

Scan koden og læs udførligt
om Lærer- og videreuddannelse
ved Den frie Lærerskole

DEN FRIE LÆRERSKOLE

Svendborgvej 15, Ollerup
5762 Vester Skerninge
www.dfl-ollerup.dk

Læreruddannelsen på Den frie Lærerskole i Ollerup

Den frie Lærerskole (DfL) er en moderne, eksamensfri læreruddannelse med rod i de frie skolars traditioner og erfaringer.

Den frie Lærerskole (DfL) er en eksamensfri læreruddannelse med rod i de frie skolars traditioner og erfaringer. Lærerskolen er en selvejende uddannelsesinstitution oprettet i 1949, som uddanner lærere fortrinsvis til de frie skoler. Dvs.

- ◆ friskoler og øvrige frie grundskoler
- ◆ efterskoler og frie fagskoler
- ◆ højskoler

Uddannelsen er statsanerkendt og er lovgivningsmæssigt en del af Lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser.

Staten yder tilskud til uddannelsen, og de studerende kan få SU som ved øvrige videregående uddannelser. Den færdigt uddannede lærer fra Den frie Lærerskole har desuden de samme muligheder for at videreudanne sig som lærere uddannet på University Colleges.

Du opnår som studerende på Den frie Lærerskole:

- ◆ **Et højt fagligt vidensniveau og evne til at anvende fagenes terminologi og metode,**
o så du kan være en del af den fag-faglige diskussion om udviklingen inden for dine fag.
- ◆ **Didaktisk kompetence og viden og erfaring om læringsledelse,**
o så du kan begrunde, hvad der skal- og hvad der ikke skal være i skolen, for at kunne skabe den sammenhæng der gør at skolen lykkes.
- ◆ **Kommunikative færdigheder,**
o så du kan indgå i et professionelt praksisfællesskab med dine kollegaer,
o så du kan formidle din viden i dine fag, fortælle og ikke mindst,
o så du kan indgå i en positiv dialog med elever, forældre, bestyrelsen og andre interessenter i og omkring din kommende skole.

◆ **Personlig udvikling af evner til at indgå i og skabe relationer,**

o så du har forudsætninger for at kunne forholde dig til et stort medansvar for og stor indflydelse på hvordan dine elever kommer i gang med at udvikle og bruge deres evner senere hen i livet,
o så du som lærer kommer til at besidde gode sociale kompetencer, varsomhed og personlig integritet.

Den danske tradition med frie skoler som kulturbærende undervisningsinstitutioner er et udtryk for noget af det fineste i det danske demokrati. Som en del af denne tradition er Den frie Lærerskole en uddannelse, hvor reel indflydelse, medbestemmelse og ansvar både vægtes højt og er organiseret i det, vi kalder folkestyret på skolen.

Der udspiller sig et meget aktivt og engageret studieliv på Lærerskolen. Ca. 175 af de ca. 250 studerende bor i kollegier på skolen eller i skolens umiddelbare nærhed. Det giver et inspirerende højskoleliv med foredrag og interessegrupper af mange slags, samt mange muligheder for at dyrke dine interesser sammen med andre i et åbent skolemiljø. Du kan desuden deltage i og præge et aktivt kulturliv på Sydfyn.

På de næste sider kan du få mere at vide om Den frie Lærerskole og læse om aktiviteter i studieåret 2017 / 2018

Velkommen til Den frie Lærerskole
Ole Pedersen, forstander

Den frie Lærerskole

Den frie Lærerskole blev oprettet i 1949, da det lykkedes folk fra de frie skoler at indsamle tilstrækkeligt med midler til at købe den da nedlagte Ollerup Højskole. Skolen blev oprettet for at skabe en læreruddannelse målrettet de frie skoler.

Den frie Lærerskole blev idémæssigt funderet i traditionen efter N.F.S. Grundtvig og Kr. Kold, og den arbejder på grundlag af det syn på skole, menneskeliv og folkeliv, som udspringer heraf.

Vi lader os til stadighed inspirere af disse tanker og ideer i forsøget på at udforme og udvikle en tidssvarende læreruddannelse, der forholder sig til samtidens udfordringer, nye pædagogiske landvindinger og de undervisningsteknologiske muligheder.

Det er både et særligt og et enestående godt arbejde at være lærer i de frie skoler. Det kræver naturligvis de samme faglige kundskaber som i andre skoleformer – men det kræver også, at man vil være lærer på en engageret og personlig måde.

De frie skolers frihed til at udvikle et særligt læringsmiljø på den enkelte skole, giver grobund for at du som lærer kan prøve mange muligheder og ideer af i et stærkt fællesskab – og stiller derfor også store krav til at du kan kommunikere, samarbejde og udvikle skolen i samspil med elever, forældre, kollegaer, ledelse, bagland m.fl.

Formål

Den frie Lærerskole har til formål at:

- ◆ uddanne lærere til friskoler, efterskoler og højskoler samt andre skoleformer,
- ◆ inspirere til folkeoplysning, aktivt medborgerskab og global forståelse
- ◆ inspirere til at deltage i og lede forenings- og netværksarbejde
- ◆ tilbyde og udvikle videreuddannelse

Læreruddannelsen

Læreruddannelsen på Den frie Lærerskole er en fem-årig uddannelse, som direkte henvender sig til de frie skoler – friskoler, frie grundskoler, lilleskoler, efterskoler, frie fagskoler og højskoler. I uddannelsens tredje år indgår en etårig lønnet arbejdspraktik.

Læreruddannelsen på Den frie Lærerskole er eksamensfri.

Det er derfor en forudsætning, at de studerende er til stede og engagerede såvel i den obligatoriske og

selvvalgte undervisning som i alle de fællesskabs- og folkestyreorienterede aktiviteter, som udgør en væsentlig del af uddannelsen – eksempelvis stormøde, årgangsmøde osv.

Uddannelsen afsluttes med et afgangsbevis med udtalelser for de gennemførte linjefag, den faglige hovedopgave, det afsluttende speciale samt en række andre fag. Lærerrådet udfærdiger i fællesskab en udtalelse om den studerendes engagement og aktivitet i folkestyre og fællesskab.

Den 5-årige studietid på Den frie lærerskole er opdelt i tre perioder

- ◆ Underbygningen på 2 år
 - ◆ 1 år med lønnet praktik i en skole eller anden form for undervisningsinstitution
 - ◆ Overbygningen på 2 år
- Selve uddannelsen er opbygget af fire hovedområder
- ◆ Faglighed og undervisningskompetence
 - ◆ Folkestyre
 - ◆ Fællesskabsaktiviteter
 - ◆ Praktik

Faglighed og undervisningskompetencer

Undervisningen på Den frie Lærerskole er kendetegnet ved engagement og høj faglighed. Der er fuld tilstedeværelse af undervisere i alle skemalagte undervisningsforløb. I opgaveskrivning, projekt og speciale, er der tilknyttet en vejleder. De studerende indgår med ideer og erfaringer i den konkrete udformning af de faglige forløb.

- ◆ Fællesfag
- ◆ Linjefag
- ◆ Valgfag
- ◆ Projektforløb på 2. årgang
- ◆ Afsluttende specialemester på 5. årgang
- ◆ Faguger og elevkurser på hver årgang
- ◆ 3 ugers praktik på 1. og 2. årgang
- ◆ Årspraktik på 3. årgang
- ◆ Praktikrapport på 4. årgang
- ◆ Skriftlig ugeopgave på 1. og 2. årgang
- ◆ Faglig hovedopgave på 4. årgang
- ◆ Studiekredse

Folkestyret

Folkestyret er en vigtig del af læreruddannelsen på Lærerskolen. De studerende skal kunne give udtryk for deres meninger og holdninger og tage del i beslutninger om udvikling af den uddannelse de er i gang med.

Folkestyret på Lærerskolen er bygget op om:

- ◆ Stormødet, der ligger hver anden uge
- ◆ Fagudvalgsmødet, der ligger en gang om måneden
- ◆ Ugentlige årgangsmøder
- ◆ Møder i diverse udvalg med forskellige sagsbehandlings- og beslutningsområder
- ◆ Elevmødet der indkaldes efter behov

Fællesskabsaktiviteter

På de frie skoler er den daglige undervisning spundet ind i et årshjul af tiltag, arrangementer, fester og særlige begivenheder, der udfordrer skolerne til at udfolde fantasi og prøve grænser af, og hvor deltagerne kan engagere sig på nye måder.

Som studerende på Lærerskolen indgår man på samme vis i en uddannelseskultur om at skabe traditioner i fællesskab. Hver årgang får en opgave med at stå for et af skolens traditionsrige arrangementer. Ligesom årgangene og lærergruppen på skift varetager morgensamlinger.

At være studerende på Lærerskolen bliver på den måde et lærestykke i at være medskabere af en skoles fællesskabskultur.

Praktik i uddannelsen

I læreruddannelsen på Den frie Lærerskole indgår tre praktikperioder. To 3-ugers perioder på hhv. 1. og 2. årgang og en periode på et år på 3. årgang.

3-ugerspraktikken

Formålet med 3-ugerspraktikkerne er at den studerende skal stifte bekendtskab med livet på en fri skole, og deltage i skolens læringsaktiviteter i såvel undervisning som fritid. Tanken er at den studerende kan observere og efterfølgende diskutere undervisning og læringsaktiviteter med erfarne lærere, og selv få lov til at overtage undervisningen på de givne vilkår.

Årspraktikken

Læreruddannelsens krumtap er årspraktikken, som ligger på 3. årgang. Vi arbejder målrettet med at forbedre kvaliteten af årspraktikken. Det gør vi bl.a. ved at forberede både studerende og skolerne grundigt, og ikke mindst ved at inddrage erfaringerne fra praktikåret i de to sidste studieår. Det giver en helt særlig retning på studiet, og kvalificerer de studerende til alle sider af deres fremtidige lærerarbejde.

Årspraktikken defineres som en arbejdspraktik. De studerende er på en og samme tid både i uddannelse med en tilknyttet praktikvejleder, og er ansatte – og aflønnede – som lærere ude på skolerne.

Læs mere om praktik på Den frie Lærerskoles hjemmeside: www.dfl-ollerup.dk
eller kontakt vores praktikkoordinator på: vejleder@dfl-ollerup.dk

Undervisningsplanen

Undervisningsplanens fag er organiseret på fire forskellige måder:

- ◆ Fællesfag
- ◆ Linjefag
- ◆ Valgfag
- ◆ Særlige undervisningsforløb.

Fællesfag (obligatoriske)

I uddannelsens første to år skal de studerende deltage i 7 obligatoriske forløb, som er rettet mod at udvikle de studerendes professions-identitet. Vi vil fra starten af uddannelsen lægge vægt på at reflektere over, hvad det vil sige at være lærer – hvad det vil sige for dig - og hvordan gør man det på en måde, der bliver til glæde i livet, og som kan vare hele livet.

De 7 forløb er:

- ◆ **Fælleskabet:** Demokrati og medborgerskab – Historie og folk
- ◆ **Balancen:** Natur og menneske – Krop og sundhed
- ◆ **Tanken:** Menneskesyn, etik og livsoplysning – Erkendelse og filosofi
- ◆ **Sproget:** Identitet og sprog – Tekst og fremtrædelse
- ◆ Samarbejde og Kommunikation: Team-samarbejde, klasserumsledelse, konfliktløsning
- ◆ **Samarbejde og Kommunikation:** Team-samarbejde, klasserumsledelse, konfliktløsning
- ◆ **Fortælling:** Historierne, poesien, performance – fortælleren

Ud over de nævnte 7 forløb i studiets begyndelsesfase, skal alle have Pædagogik, Psykologi og Didaktik (PPD) gennem hele uddannelsen. I læreruddannelsen lægges der stor vægt på indsigt i og viden om pædagogik, psykologi og didaktik. Den obligatoriske del af faget er fordelt over tre semestre i uddannelsen. Derudover skal der vælges mindst et (der kan vælges to) semester rettet mod bestemte målgrupper – Undervisning af børn // Undervisning af unge // Undervisning af voksne // Undervisning af elever med særlige behov.

Den omfattende undervisning i PPD skal resultere i en uddannelse hvor du tilegner dig en omfangsrig og praksisnær lærerfaglighed.

Linjefag (hver studerende skal vælge 4 linjefag)

Dansk // Matematik // Historie/samfundsfag // Religion // Engelsk // Tysk // Fysik/kemi // Naturfag // Friluftsliv // Drama // Medie // Musik // Idræt // Formning/billedkunst // Håndværk.

Ud over arbejdet med den almindelige faglighed, arbejdes der hele tiden med fagenes didaktik, metodik og udvikling.

Valgfag

Tværfaglig musik // Svømning // Seksualundervisning // Æstetiske læreprocesser // Skriveværksted // Udendørspædagogik.

Særlige undervisningsforløb

- ◆ **3 ugers introduktionsforløb:** I uddannelsens tre første uger sætter vi fokus på læreruddannelse, studieteknik, lærerarbejdet, de frie skoler og den grundtvig-koldske skoletradition.
- ◆ **4 faguger:** Hvert år udbydes i en bestemt uge en række forskellige faglige temaer eller studierejser, som de studerende deltager i på tværs af årgangene.
- ◆ **4 ugers projektperiode:** På 2. årgang arbejder de studerende eksemplarisk med projektarbejde som undervisningsform, med fokus på at kunne tilrette og gennemføre problemorienterede undervisningsforløb
- ◆ **2 ugeopgaver:** På 1. og 2. årgang udarbejder den studerende en skriftlig opgave om et selvvalgt undervisningsrelateret emne.
- ◆ **Praktikrapport:** På 4. årgang udarbejdes en beskrivelse af og refleksion over praktikforløbet på 3. årgang.
- ◆ **Faglig hovedopgave:** På 4. årgang udarbejder den studerende en større, skriftlig, faglig opgave, som skal tage udgangspunkt i et linjefag.
- ◆ **Speciale:** I hele det afsluttende semester på 5. årgang arbejder de studerende i grupper med et selvvalgt didaktisk emne i relation til et eller flere af deres linjefag. Specialet skal munde ud i en specialerapport, en fremlæggelse af arbejdet overfor en ekstern opponent, et skriftligt produkt (artikel, undervisningsmateriale eller lign.) samt tilrettelæggelse og gennemførelse af en uges undervisning inden for specialets fagområde af medstuderende på de andre årgange.

Studiemiljø

Den frie Lærerskole har sin egen kultur som uddannelsen udfoldes i - dvs. sprog, traditioner og vaner osv. I det følgende peges kort på visse elementer af betydning i Lærerskolekulturen.

Fællesspisningen

Alle skolens studerende, lærere og øvrige medarbejdere spiser sammen hver dag til middag. Vi anser det som et vigtigt samlingspunkt for det almindelige samvær i skolens hverdag. I forbindelse med middagspisningen gives der fælles beskeder og meddelelser. Ligesom der her er mulighed for at rejse sager, der senere kan behandles i et stormøde.

Morgensamling og fællessang

Fire dage om ugen begynder vi dagen sammen med en fælles morgensamling. Studerende og lærere fordeler ansvar og opgaver med at fortælle og vælge morgensang mellem sig. Det er en fin og udbredt tradition i alle frie skoler, at vi går ind i dagen ved at være sammen om at synge og lade os oplive af kloge eller sjove ord og tiltag, som nogle har forberedt til fællesskabet. Sangen har en vigtig plads i skolens dagligdag, og bruges hvor det falder naturligt.

Fester og traditioner

At være lærer i en fri skole indeholder også et væsentligt moment af at kunne tage del i og være med til at udvikle skolens kultur og traditioner. Skolerne arbejder bevidst med det fællesskab, der opstår på tværs af alder og årgange, når elever inddrages i årshjulets tilbagevendende begivenheder. Vi gør det samme hvert år på samme tid – men det bliver hele tiden til noget nyt, med de forskellige mennesker der fylder traditionerne ud. Det bliver du også en del af som studerende på Den frie Lærerskole.

Fritid

Størstedelen af de studerende på Den frie Lærerskole bor i kollegier på skolens område eller lige i nærheden. Nogle af boligerne er indrettede så der kan bo familier med børn.

Det giver et helt særligt miljø omkring skolen, når så mange unge bor og lever sammen. Der er således et meget levende og varieret udbud af fritidsaktiviteter på stedet. En stor del af de studerende er også engagerede i foreningsliv og kulturarrangementer på egnen.

Åbent Hus Arrangementer

På Den frie Lærerskole
Skoleåret 2017-2018

Torsdag den 16. november 2017.

Tirsdag den 23. januar 2018.

Torsdag den 26. februar 2018.

Program for dagene:

09.30-10.10 Velkomst i foredragssalen v/ forstander Ole Pedersen.
Oplæg om læreruddannelsens indhold og organisering.

10.10-10.35 Præsentation af "tutorer" i spisesalen.
Orientering om dagens skema v/ nuværende studerende.
Kaffe/te + frugt.

10.35-12.35 Undervisning.
12.35-13.35 Frokost i spisesalen.
Skolen er vært for frokost.

13.35-15.00 Undervisning.
15.00-16.00 Fagcafé i spisesalen.
Information om linjefag m.v.
Generel information, studievejledning, rundvisning. Kaffe/te + kage.

Skolepenge

Du skal betale skolepenge for at gå på Den frie Lærerskole. Det er en ekstra udgift i forhold til andre uddannelsessteder. Til gengæld er det muligt at bo forholdsvis billigt i skolens boliger. Det betyder at du som studerende har stort set de samme penge at gøre med som studerende andre steder i landet.

Skolepenge består af undervisningsafgift og kostpenge. De udgør pr. 01.08.2017:

Undervisningsafgift	kr. 14.210
Kost (obligatorisk)	kr. 9.160

Skolepengene dækker undervisning, formiddagskaffe og middagsmåltid på alle undervisningsdage.

Ud over ovennævnte beløb skal man regne med ca. kr. 2.000-3.000 pr. år til bøger, materialer m.v.

SU

De studerende ved Den frie Lærerskole kan på lige fod med øvrige studerende modtage, stipendium og lån fra "Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte" efter gældende regler. Uddannelsen er normeret til 47 SU-klip. Læs mere om SU på www.su.dk.

Optagelse

Det kræver modenhed og selvdisciplin at være studerende på Den frie Lærerskole. Vi inviterer derfor alle ansøgere, som opfylder optagelsesbetingelserne, til en samtale med to lærere inden optagelse på studiet. Det gør vi for at kunne danne os et helhedsindtryk af den nye studerende.

Optagelseskriterier:

For at begynde uddannelsen skal du:

- ◆ være fyldt 20 år ved studiets begyndelse
- ◆ have gået 10 år i skole
- ◆ have afsluttet en gymnasial uddannelse eller kunne sandsynliggøre, at du besidder realkompetencer på niveau hermed eventuelt fra andre ungdomsuddannelser. Det er især vigtigt, at du behersker det danske sprog i skrift og tale.
- ◆ have livserfaring fra højskoleophold, foreningsliv, udlandsophold, faglig uddannelse og/eller erhvervsarbejde eller lignende i et omfang svarende til mindst ét år.

Den frie Lærerskole optager ca. 75 studerende om året. Du kan søge om optagelse ved at benytte den koordinerede tilmelding (KOT) som skal søges elektronisk på www.optagelse.dk. Her kan du også vælge at uploade din motiverede ansøgning samt bilag. Ellers sendes det særskilt til Den frie Lærerskole.

Ansøgningsfristen er den 15. marts.

Besked om foreløbig optagelse gives medio maj, og besked om endelig optagelse gives, efter reglerne om den koordinerede tilmelding sidst i juli.

For yderligere information og praktiske oplysninger kan du læse mere på www.dfl-ollerup.dk eller henvende dig til:

Den frie Lærerskole
Svendborgvej 15, Ollerup
5762 Vester Skerninge
Tlf: +45 62241066
E-mail: dfl@dfl-ollerup.dk

VELKOMMEN TIL BORGEN

– DEN FRIE LÆRERSKOLES KURSUSCENTER

BORGEN er indrettet med smukke lyse undervisningslokaler, gruppe- og møderum, opholdsrum, anretterkøkken, spiserum og toiletter.

Der er plads til ca. 40 kursister, og der kan lejes kursusværelser til deltagerne på Lærerskolen. Borgen kan således danne rammen om såvel korte dagskurser som længerevarende efter- og videreuddannelsesforløb.

BORGEN er fuldt integreret med trådløst netværk så alle moderne teknologiske hjælpemidler kan benyttes. Kursusdeltagere kan endvidere benytte Den frie Lærerskoles øvrige faciliteter inkl. et omfattende bibliotek.

BORGEN danner i særlig grad rammen om Den frie Lærerskoles opgave med at tilbyde efter- og videreuddannelse til de frie skoler indenfor følgende områder:

Rådgivning og facilitering af pædagogiske dage, skoleudviklingsforløb og kurser af kortere eller længere varighed til den enkelte skole

Kortere og længerevarende efter- og videreuddannelsesforløb med fokus på fag- og almenlæring samt aktuelle pædagogiske og kulturelle spørgsmål

Diplomuddannelse i "De frie skolars tradition og pædagogik" og i Drama. Uddannelserne udbydes i samarbejde med University College Lillebælt og i tæt samarbejde med de frie skoler

Konferencer

Borgen udlejes endvidere til møder og seminarer som ikke kun relaterer sig til skolevirksomhed

Kursuskalender 2017 - 2018

Pædagogiske Diplomuuddannelser

Alle PD-moduler tilrettelægges og gennemføres som internater på Den frie Lærerskole.

Læs mere om PD-modulernes læringsmål på www.dfl-ollerup.dk under videreuddannelse.

Efteråret 2017

PD- Vejledning I Efterskolen

Introdag: Mandag den 28.08.2017 fra kl. 10-15.

Internater: Onsdag den 27.09 – fredag den 29.09.2017. (1)

Mandag den 6.11 – tirsdag den 7.11. 2017. (2)

PD-Social inklusion i friskolen

Internater: Onsdag den 13.09 – fredag den 15.09. (1)

Onsdag den 8.11 – fredag den 10.11.2017.

(Se præsentation på side 10-11)

PD-Drama modul 3

(Drama/teater og Børne- og Ungdomskulturer)

Internater: Onsdag den 6.09 – fredag den 8.09.2017.(1)

Onsdag den 1.11 - fredag den 3.11.2017.(2)

Kurser:

Basiskursus i vejledning

Internater: Onsdag den 4.10 – fredag den 6.10.2017. (1)

Onsdag den 29.11 – fredag den 1.12.2017. (2)

Foråret 2018

PD- Fortællekultur- fortælling og det narrative

Internater: Onsdag den 7.02 – fredag den 9.02.2018. (1)

Onsdag den 11.04 – fredag den 13.04.2018. (2)

(Se plakat på side 12)

PD-Social inklusion i efterskolen

Internater: Onsdag den 21.02 – fredag den 23.02.2018. (1)

Onsdag den 2.05 – fredag den 4.05.2018. (2)

PD- Pædagogisk viden og forskning (Obligatorisk)

Dette obligatoriske PD-modul tilrettelægges i Ollerupkursusugen der ligger fra mandag den 19.03 – fredag den 23.03.2018.

Moduler og struktur

En pædagogisk diplomuddannelse består af 6 moduler hvoraf tre har et **obligatorisk** indhold og de andre tre er **valgfrie**. Uddannelsen har et samlet omfang på 60 ECTS-point hvilket svarer til et årsværk.

En PD i De frie skolars tradition og pædagogik kan sammensætte med nedenstående moduler	
Struktur	Kommentarer
Pædagogisk viden og forskning (10)	Obligatorisk
Valgmoduler	Valgmodulerne skal omfatte i alt 30 ECTS i uddannelsen. Dvs. 3 moduler a 10 ECTS.
Grundtvig og Kolds ideverden (10)	
Fortællekultur- fortælling og det narrative (10)	
Barnets møde med skolen- skole og hjem samarbejde (10)	For at opnå en retningsbestemt PD i "De frie skolars tradition og pædagogik" skal mindst to af de tre valgmoduler hentes fra denne retning.
Vejledning i efterskolen Skole- pædagogikkens muligheder (10)	
Ledelse og samarbejde i de frie skoler (10)	Der kan altså vælges op til 10 ECTS fra andre diplomuddannelser.
Undersøgelse af pædagogisk praksis. (5)	Obligatorisk modul. Anbefales som det næstsidste modul før afgangsprojektet.
Afgangsprojektet. (15)	Obligatorisk modul der afslutter uddannelsen. Indholdet vælges af den studerende i dialog med en vejleder.
Vejledning i modulvalg:	
- Du kan også vælge at tage bare et enkelt eller flere moduler efter din interesse. - For hvert fuldført modul udstedes et modulbevis. - Muligheder for at sammensætte en fleksibel diplomuddannelse. - Den frie Lærerskole og UC-Lillebælt tilbyder vejledning i sammensætning af din diplomuddannelse.	

PD MODUL: Social inklusion i friskoler

**Styrk fællesskabets inkluderende rammer
- og få alle elever med!**

"I 25 år har vi nok tænkt, at vi i har arbejdet med fællesskaber, men det har vi måske ikke.

Vi har mest arbejdet med dem, der faldt ud i stedet for at arbejde med det, de faldt ud af."

Maja Røn Larsen

**Pædagogisk diplommodul
i social inklusion
- målrettet lærere,
pædagoger og
ledere på friskoler.**

Styrk dit daglige arbejde

Diplommodulet i social inklusion fokuserer på sammenhængen mellem *inklusion* og *eksklusion*, på centrale teorier og begreber om normalitet og afvigelse.

Kvalificér det, du gør

Med teorierne kan du i højere grad kvalificere de valg, du hver dag træffer - bevidst eller ubevidst.

Målet er, at få så mange elever som muligt til at opleve sig som en del af både de formelle og uformelle lærende fællesskaber.

Få alle elever med i skolens fællesskaber

Bliv bedre til at se inklusions- og eksklusionsmekanismer og bliv i stand til - kritisk og konstruktivt - at inddrage analytiske overvejelser i udviklingen af en inkluderende indsats. Både i din egen klasse, og på skolen som organisation.

Temaer og undervisningsplan

- Inklusion og eksklusion
- Sprogets betydning
- Trivsel
- Læring i fællesskaber
- Det kollegiale samarbejde
- Forældresamarbejde

Nationale læringsmål

Til PD modulet i Social Inklusion, er der opstillet en række nationale læringsmål, der vil blive bearbejdet grundigt i undervisningen.

Se beskrivelse på www.dfl-ollerup.dk under modulet *Social Inklusion*.

Undervisere på modulet

Stig Jensen, konsulent i Videreuddannelsen på UC-Lillebælt. Stig har dyb viden og erfaringer med "Social inklusion" på medarbejder- og ledelsesniveau.

Carl August Jantzen, seminarielærer ved Den frie Lærerskole. Carl August er cand.mag. i pædagogik, og underviser i pædagogik, psykologi og didaktik i læreruddannelsen.

Det man skal lære i skolen, er svært, så derfor skal det være let at være i skolen."

*Christian Varming,
uddannet pædagog og AKT-lærer*

PRAKTISK:

Datoer: 13.-15.9. samt 8.-10.11.2017

Pris: 10.560 kr. inkl. 2 internater, vejledning, kost og logi samt eksamen.

Sted: Den frie Lærerskole i Ollerup

Optagelse: Elektronisk ansøgning senest den 19.juni 2017. Ansøgningsskema kan downloades fra www.dfl-ollerup.dk.

HAR DU SPØRGSMÅL?

Kontakt Gitte M. Olsen eller Laust Riis-Søndergaard på Den frie Lærerskole i Ollerup:

T: 62 24 10 66 M: dfl@dfl-ollerup.dk
www.dfl-ollerup.dk

PD-modulet er blevet til i et nært samarbejde mellem UC-Lillebælt, Den frie Lærerskole og Dansk Friskoleforening.

BORGEN 2018

Efter- og videreuddannelse til de frie skoler

*"Pak ikke børnene ind i vat og bomuld -
men i stærke fortællinger." Astrid Lindgren
til hendes 90 års fødselsdag.*

Fortællekultur – fortælling og det narrative

NYT MODUL I PÆDAGOGISK DIPLOMUDDANNELSE

1. Internat: Onsdag den 07.02. kl. 12.00 - fredag den 09.02.2018 kl. 13.00.

2. Internat: Onsdag den 11.04 kl. 12.00 - fredag den 13.04.2018 kl. 13.00.

UNIVERSITY COLLEGE
Lillebælt

www.UCL.dk

www.dfl-ollerup.dk

Den frie Lærerskole – Læreruddannelsen til de frie skoler

Ollerupkursus 2018

Internat fra mandag den 19. marts til fredag den 23. marts 2018.

Ollerupkurset henvender sig til lærere, ledere, pædagoger og andre interesserede. Det er et intensivt fagligt kursusforløb med mulighed for fordybelse og for at møde ny viden og inspiration. Der udbydes en lang række faglige kurser og af disse vælger man to, som man følger. Der kan også vælges heldagskurser.

Den frie Lærerskole danner rammen om Ollerupkurset, der udover de faglige kurser også indeholder morgensamlinger, foredrag, debat, musik, teater og cafeer. Hele Ollerupkurset indeholder 40 lektioner.

Yderligere information og praktiske oplysninger kan findes på www.dfl-ollerup.dk eller ved henvendelse til:

Den frie Lærerskole
Svendborgvej 15, Ollerup
5762 Vester Skerninge
Tlf: +45 62241066
E-mail: dfl@dfl-ollerup.dk

BORGEN

– Den frie Lærerskoles kursuscenter

BORGEN – indgår i et dynamisk og vidtforgrenet fagligt miljø centreret omkring uddannelsen på Den frie Lærerskole. Ud over at tilbyde en 5-årig eksamensfri læreruddannelse til de frie skoler, er det Lærerskolens formål at inspirere til folkeoplysning, aktivt medborgerskab og global forståelse samt at deltage i og lede forenings- og netværksarbejde.

Kursus- og uddannelsesaktiviteterne i BORGEN har skabt et omfattende netværk af undervisere og samarbejdspartnere fra de frie skoler og folkeoplysningen, professionshøjskolerne, universiteterne, kunstnere, private erhvervsdrivende og forskere, som kan indgå i særligt tilrettelagte kurser.

Læs mere på vores hjemmeside **www.dfl-ollerup.dk**, hvor de aktuelle kurser, PD-moduler og aktiviteter er beskrevet.

BORGEN

– Efter- og videreuddannelse til de frie skoler

Svendborgvej 15, Ollerup
5762 Vester Skerninge
Tlf.: 62 24 10 66
E.mail: dfl@dfl-ollerup.dk

www.dfl-ollerup.dk